

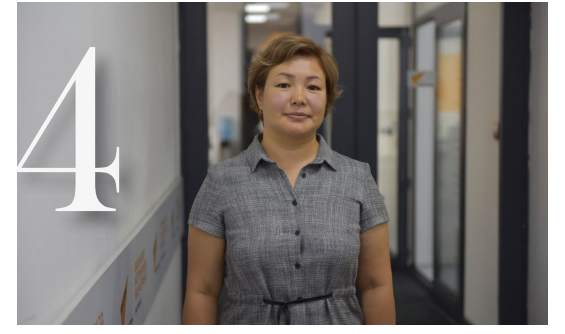
Şor Türklerinde bebeklerle ilgili ritüeller

Şor halkı, çocuklara yönelik gelenekler ve ritüellerle doludur. Üç çocuğun annesi ve üç torununun büyükannesi olan Aleftina Maytakova, Şorların daha önce yenidoğan bebekleri nasıl koruduğunu ve önemsediklerini anlattı.

Nursultan Attokurov seyahat fotoğrafçısı: Kırgızistan hakkında bir blog oluşturarak dünyaca tanimasın istiyorum

Instagram'a baktığımızda, Kırgızistan'ın güzelliğini yansıtan fotoğrafları sıklıkla görüyoruz. Onları kimin çektiği sorusu muhtemelen aklınızda en az bir kez ortaya çıkmıştır. Kırgızistan'ın güzelliğini yakalayan travel- fotoğrafçılardan da biri olan Nursultan Attokurov'dur. Manas gazetesi muhabiri de Nursultan bey ile görüştü ve konuştu.

«Bilinçli tüketimin en büyük faydası, kişinin minimum içerikle mutlu yaşamasıdır»

İnsan, günlük yaşamında içinde yaşadığı çevrede mevcut olan tüm imkânları kullanır. Ancak aynı zamanda herkes bilinçli olarak kullanma sorumluluğunu hissetmez. Çevreyi minimum etkilemekle gelişimi nasıl en üst düzeye çıkarabiliriz? Neden bilinçli tüketime geçmeliyiz? Bu sorular çerçevesinde Kırgızistan-Türkiye «Manas» Üniversitesi Mühendislik Fakültesi dekanı, Doç.Dr. Nurzat Totubaeva ile sohbet ettik.

Manas gazete 25 ЖЫЛ YIL

RANKED

2023

QS

WORLD UNIVERSITY RANKINGS

Kırgızistan'ın En İyi Üniversitesi Manas, Dünya sıralamasında

Doğa Nefes Alsın

09

KENDİ GELECEĞİNİ PROGRAMLA

15

Kırgızistan'ın En İyi Üniversitesi Manas, Dünya Sıralamasında

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ) uluslararası üniversitelerin rating ölçümünü yapan İngiliz şirketi Quacquarelli Symonds (QS) tarafından açıklanan dünyanın en iyi üniversiteleri listesine girdi.

KTMÜ, QS'in açıkladığı dünyanın en iyi 1422 üniversite sıralamasında 801'inci oldu. KTMÜ böylece dünya üniversiteleri sıralamasına giren Kırgızistan'daki ilk ve tek üniversite olarak ülkenin yükseköğretim tarihine adını yazdırdı. Konunun detaylarını KTMÜ Rektör Yardımcısı Doç. Dr. Kamalbek Karımşakov ile konuştuk.

"Özel olarak başvuru yapmak gerekiyor"

1990 yılında Nunzio Quacquarelli tarafından kurularak faaliyetlerine başlayan İngiliz şirketi QS dünyanın en iyi üniversitelerini belli kriterlere göre periyodik sürelerle sıralıyor. QS tarafından en iyi üniversitelerin yer aldığı değerlendirilmeye girmek için özel başvuru yapıldığını söyleyen Rektör Yardımcısı Doç. Dr. Karımşakov, "Manas Üniversitesi olarak 2023 yılında listede yer alan dünyanın bin 422 üniversitesi arasında 801'inci sırada yer aldık. Bu değerlendirmede yer almak için özel bir başvuru yapılıyor. Belli bir döneme ilişkin veriler isteniyor. Ama bu değerlendirmeye başvuru yapan her üniversite sıralamaya hemen dahil olamıyor. Çünkü bu araştırmaya dahil

olabilmek için bir takım kriterleri başvuruyu yapan üniversitenin yerine getirmesi gerekiyor." diyor.

QS'in değerlendirme kriterleri

QS şirketi, üniversitenin akademik itibarı, mezunların istihdam oranları, araştırmaları, işverenlerle ilişkileri, üniversitede çalışan yabancı öğretim üyelerinin sayısı, üniversitede eğitim gören yabancı öğrenci sayısı, üniversitenin web sitesi sıralaması, araştırma kapasitesi, akademik yayınları ve yayınlara yapılan atıf sayısı gibi kriterlere göre üniversiteleri değerlendiriyor.

"KTMÜ büyük bir başarı elde etti"

QS'in açıkladığı sıralamada KTMÜ'nün uluslararası üniversiteler arenasında kendi pozisyonunu görme imkanı elde ettiğini ifade eden Rektör Yardımcısı Doç. Dr. Karımşakov konuşmasını şu ifadelerle sürdürüyor: "Uluslararası üniversiteler arenasında kendi pozisyonumuzu görmek için üniversitemizin misyonu ve vizyonuna bağlı bazı özelliklerimiz bulunuyor. Bu özelliklerimizin başlıcaları; 'Türk Dünyası'ndaki

öğrencilerin üniversitemizde eğitim görmesi, üniversitemizin iki ülke tarafından kurulması ve desteklenmesi gibi hususlar. Fakat tabii ki araştırma kriterlerini dikkate aldığımızda üniversiteler arasında 801'inci sırada bulunmamızı büyük bir başarı olarak nitelendiriyorum. Çünkü daha köklü geçmişe sahip üniversitelerin bile girmekte zorlandığı bu listede 25 yıllık bir geçmişe sahip olan bizim gibi genç bir üniversitenin girmesini büyük başarı olarak görüyorum. Günümüzde üniversitelerin tanınması artık daha çok bilişim teknolojileri üzerinden görünür hale geliyor. Bu açıdan baktığımızda bu tür dünya sıralamalarına üniversitemizin girebilmesi için bizim hem araştırma ve eğitim hem de topluma hizmet süreçlerine katılımımızın hangi seviyede olduğunu göstermesi açısından büyük bir avantaj sağlıyor."

Rektör Yardımcısı Doç. Dr. Karımşakov değerlendirmelerini şu sözlerle sürdürdü: "KTMÜ, Türkiye'de faaliyet gösteren ve listede yer alan 24 üniversite arasından 7'inci sırada, Kırgızistan'dan listeye dahil olan tek üniversite olarak tarihe adını altın harflerle yazdırmıştır."

HABER: BATUHAN ATEŞ
FOTO: MEDIAMANAS

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MEDIAMANAS

KTMÜ VR-LAB Projesinin tanıtımı yapıldı

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde (KTMÜ) "Birüni VR-LAB" projesinin tanıtımını yapıldı.

Orta Asya'nın ilk VR-LAB projesi

KTMÜ'nün dijitalleştirilmesi faaliyetleri kapsamında hayata geçirilen ve Orta Asya'da bir ilk olan projenin tanıtım programı 22 Mart 2022'de Mühendislik Fakültesi binasında bulunan KTMÜ Birüni VR-LAB'da yapıldı.

KTMÜ'nün dijitalleştirme çalışmalarında önemli bir adım olan VR-LAB projesinin tanıtım programına Türkiye'den, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin'in Başdanışmanı Dr. Mehmet Berk, laboratuvar yazılımını üniversiteye hibe eden Nara Teknoloji Yönetim Kurulu Başkanı Zafer Karadayı ve projeye emeği geçen Prof. Dr. Erdal Bay katıldı.

Programda Rektör Danışmanı, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan Vekili Prof. Dr. Serhat Burmaoğlu, Genel Sekreter Doç. Dr. Oktay Özgül ile laboratuvarın kurulması çalışmalarında büyük emek sahibi olan, laboratuvarın kurulması çalışmalarını yürüten KTMÜ Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi ve Birüni VR-LAB Koordinatörü Prof. Dr. Mehmet Arif Özerbaş da yer aldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın dijital seferberlik ilanı doğrultusunda bir adım

Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan, programda yaptığı konuşmada, "Üniversitemize olan özel alakasıyla övündüğümüz, gösterdikleri hedeflere ulaşmak için gece gündüz demeden canla başla çalıştığımız

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın engin vizyonuyla ilan ettikleri dijital seferberlik doğrultusunda Orta Asya'da bir ilk olan KTMÜ Birüni VR-LAB projemizi hayata geçirmiş bulunmaktayız. Üniversitemizi dijitalleştirme çalışmalarımızda önemli bir adım olan VR-LAB projemizin hayırlara vesile olmasını dileriz." dedi.

Öğretim kalitesini çağın imkânlarıyla artırma

VR-LAB'ın kurulmasına katkı sağlayan genç bilim adamlarına ve üniversite mensuplarına teşekkür eden Rektör Prof. Dr. Ceylan, geçen sene 8 laboratuvar kurduklarını, bu sene 8 tane laboratuvar daha kuracaklarını, böylece öğrencilerin eğitim seviyesini çağın sağladığı imkânlarla yükselteceklerini ifade etti.

KTMÜ'ye 1 Milyon Dolarlık hibe

Yeni yatırımları devletin imkânlarının yanı sıra diğer imkânları da kullanarak yapmaya gayret gösterdiklerini dile getiren Prof. Dr. Ceylan, üniversiteye böylece 1 Milyon Dolar'a yakın değerinde tıbbi, teknik ve teknolojik malzemeyi hibe olarak aldıkları bilgisini verdi.

Prof. Dr. Ceylan, sözlerini, "Gaziantep'in değerli yöneticilerine, üniversitemize desteklerini de beklediğimizi ifade etmek isterim. Türk Dünyası'nın bu güzide kurumuna katkı, Türk Dünyası'nın en büyük sermayesi olan insan kaynağına katkı yapmak demektir. Herkesin elinden gelen katkıyı gönülden yapacağına olan inancımız tamdır." diyerek tamamladı.

Dijitalleşme sürecinde yeni bir başarı

KTMÜ Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek Kulmırzayev,

"Eğitimde dijitalleşmenin rolünün çok büyük olduğunu pandemi döneminde gördük. Pandemi döneminin eğitimde pozitif tarafları oldu. Eğitimi dijital ortamda başarıyla yürüttük. Şimdi böyle bir laboratuvar kurulması ise Üniversitenin bir başka başarısıdır. Yazılım, bilgisayar mühendisliği alanında eğitim gören öğrencilerimiz çok yetenekli gençler. Onlar burada çok etkili işler yapabilirler. Bu laboratuvar onlara iyi bir motivasyon kaynağı olacaktır." dedi.

Sanal gerçeklikle etkin ve verimli öğretim

Laboratuvardan ve laboratuvarın öğretime sağlayacağı faydalardan ayrıntılı olarak söz eden Prof. Dr. Özerbaş, "Tüm bu yapılanları tabii ki öncelikle Rektörümüzün katkıları ile onun liderliğinde yapıyoruz. Şu ana kadar bütün yaptıklarımız aslında bir başlangıçtır. Hocalarımızın desteğiyle daha büyük işler yapacağız." dedi.

Sanal gerçeklik öğrenme ortamları ile öğrencilere çok farklı ortamların gerçekmiş gibi yaşatılabildiğini hatırlatan Prof. Dr. Özerbaş, "Eğitim süreçlerine ne kadar çok duyu organı katılabilirse öğrenme o kadar çabuk ve kalıcı oluyor. Sanal gerçeklik araçlarıyla biz öğrencinin görme ve işitme duyusunun yanı sıra koku alma ve dokunma duyusuna da hitap etmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla öğrenci bu süreci adeta yaşayarak gerçekleştiriyor." diye konuştu.

Herkeseye açık laboratuvar

Prof. Dr. Özerbaş, "Şu anda dijital bir sınıf özelliğini taşıyan laboratuvarımızda üstün nitelikli bilgisayarımız ve bilgisayarımıza bağlı olarak ultra sanal gerçeklik gözlüklerimiz, aynı zamanda etkileşimli tahtamız ve bir projeksiyon cihazımız mevcuttur. Burası sadece bir bölüme ya da fakülteye değil, bütün öğrencilerimize, bütün akademisyenlerimize açık bir laboratuvar olacaktır. Bu laboratuvarda sosyal bilimler, fen bilimleri, sağlık bilimleri, spor bilimleri disiplinlerinde her türlü içerik üretilmektedir. Burası geleceğe yönelik planların yapılacağı bir laboratuvar olacaktır. Lisans öğrencilerimiz burada deneylerini gerçekleştirebilecek, lisansüstü öğrencilerimiz tezlerini uygulamalı yapabilecek, akademisyenlerimiz projelerini, her türlü uygulamalarını burada gerçekleştirebileceklerdir." dedi.

Programda Rektör Prof. Dr. Ceylan ve Rektör Vekili Prof. Dr. Kulmırzayev, sanal laboratuvar uygulamasını denediler. Rektör ve Rektör Vekili, konuklara, üniversiteye yaptıkları katkıdan ötürü Teşekkür Belgesi verdi.

Bakan Yardımcısı Demircan, Manas'ta söyleşiye katıldı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın destekleri, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin katkılarıyla Yerli Düşünce Derneği tarafından düzenlenen 6. Türk Filmleri Haftası vesilesiyle Bişkek'te bulunan T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Ahmet Misbah Demircan üniversitede sinema söyleşisine katıldı.

Türk Filmleri Haftası'na katılan sanatçıların İletişim Fakültesinde öğrencilerle buluşturulduğu söyleşide konuşan Bakan Yardımcısı Demircan, öğrencilerle değerli görüşlerini paylaştı, onlara önemli tavsiyelerde bulundu.

Söyleşiye katılan oyuncular Dilek Serbest, Serdar Deniz ve Celal Al ile yönetmenler Faysal Soysal, Sinan Sertel ve Öner Kılıç, öğrencilerle engin tecrübelerini paylaştı. Sanatçıları dikkatle dinleyen öğrenciler onlara pek çok soru sordu.

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MEDIAMANAS

Söyleşiden önce yaptığı konuşmada Bakan Yardımcısı Demircan'ı, TBMM Milletvekili ve Yerli Düşünce Derneği Başkanı Metin Gündoğdu'yu, sanatçıları ve tüm konukları üniversitede ağırlamaktan, kendileriyle öğrencileri buluşturmaktan duyduğu memnuniyeti dile getiren Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan, söyleşiden sonra konukları Oba Çay Bahçesinde ağırladı.

Bol Ödüüllü "Şambala" filminin galası yapıldı

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ) İletişim Fakültesi Öğretim Görevlisi, Kırgız Cumhuriyeti Devlet Sanatçısı, tanınmış Yönetmen Artıkpay Süyündükov'un 'Şambala' adlı filminin galası yapıldı.

KTMÜ Kongre ve Kültür Merkezi'nde 30 Mart 2022'de gerçekleştirilen gala törenine Üniversite yönetimi, akademisyenler, öğrenciler, Kırgız sinemasının ustaları, Artıkpay Süyündükov'un öğrencisi olan ve film ekibinde yer alan Manas mezunu sinemacılar, çeşitli kurum ve kuruluşların yöneticileri ve temsilcileri ile basın mensupları katıldı.

İletişim Fakültesi tarafından organize edilen Gala, Şambala'yı tanıtan filmin gösterilmesiyle başladı. Ardından KTMÜ Rektörü Prof. Dr. Alpaslan Ceylan, açış konuşmasında, "Artıkpay Süyündükov Hocamız Üniversitemizi, Kırgızistan'ımızı, Türk Dünyasını dünyanın saygın film festivallerinde başarıyla temsil ederek, çok değerli ödüllere lâyık bulundu. Üniversitemizde böyle bir değerın olması bizi gerçekten gururlandırıyor. Kendisine destek olmaya her zaman devam edeceğiz." dedi.

KTMÜ Rektörü Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev ise Süyündükov'un katıldığı her film festivalinde Kırgızistan'ı

en iyi şekilde temsil ettiğini, kendisiyle aynı kurumun mensubu olmaktan dolayı gurur duyduğunu söyledi.

Konuşmalarının ardından Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ve Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev, yönetmen Süyündükov'a Üniversitenin 25. Yıl Hizmet Madalyası'nı takdim etti. Bu madalya eski Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Anvarbek Mokeyev'den sonra ikinci kişiye verilmiş oldu.

Gala konuklarından Kültür ve Enformasyon eski Bakanı, KTRK Genel Müdürü Kayrat İmanaliyev ise konuşmasında, Şambala ile Kırgız kültür unsurlarının dünyaya tanıtıldığını, Cengiz Aytmatov'un insanlığa ne kadar değerli bir miras bıraktığının bir kez daha herkese gösterildiğini söyledi. Kayrat İmanaliyev, Süyündükov'a KTRK Onur Ödülü'nü takdim etti.

Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi eserinden sinemaya uyarlanan Şambala, Korkut Ata Türk Dünyası Film Festivali'nde 'en iyi yönetmen' ödülünü de kazanmıştı. Bu ödülü Süyündükov'a,

galaya konuk olarak katılan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Yönetim Kurulu Üyesi ve T.C. İletişim Başkanlığı Danışmanı Doç. Dr. Oğuz Göksu verdi. Süyündükov ise bu ödülün üniversitede sergilenmesini arzu ettiğini söyleyerek, ödülü Rektör ile Rektör Vekiline takdim etti.

İletişim Fakültesi Dekan Vekili Prof. Dr. Mehmet Sezai Türk de Fakülte adına Artıkpay Süyündükov'a armağan verdi. Programın sonunda Süyündükov, filmin oyuncularını sahneye davet ederek, filmin büyük başarısını onlarla da bir kez daha kutladı.

Programın ardından konuklara Şambala'nın gösterimi yapıldı. Şambala; bugüne kadar, saygın festivallerde 24 ödüle lâyık bulundu. Bunlar arasında Korkut Ata Türk Dünyası Film Festivali'nden ve Kalküta

Uluslararası Film Festivali'nden alınan 'en iyi yönetmen', Los Angeles Dünya Asya Filmleri Festivali'nden alınan 'seyirci ödülü', Rusya Sinema Sanatları ve Bilim Akademisi'nden alınan 'Nika' gibi saygın ödüller bulunuyor. Film, Kırgızistan Oscar Komitesi tarafından Kırgızistan'ı temsilen Oscar'a da aday gösterildi.

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: AKILAY SAGINBEK KIZI

Rektör Prof. Dr. Ceylan TÜRKPA Genel Kurul Toplantısı'nda konuşma yaptı

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ve Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA) 11. Genel Kurul Toplantısı'na katıldı.

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MEDIAMANAS

Issık Göl Bölgesi'ndeki Çolpon-Ata Şehri'nde bulunan Cumhurbaşkanlığı Kongre Merkezi'nde 24 Haziran 2022 tarihinde düzenlenen Toplantıda Kırgız Cumhuriyeti Meclis Başkanı Talant Mamitov, Türkiye Büyük Millet Meclis Başkanı Mustafa Şentop, Azerbaycan Milli Meclis Başkanı Sahibe Gafarova, Kazakistan Meclis Başkanı Yerlan Koşanov ve TÜRKPA Genel Sekreteri Mehmet Süreyya Er yer aldı.

Gözlemci ülkelerden Macaristan Ulusal Meclisi Başkan Yardımcısı Sandor Lezsak, Özbekistan Senatosu Başkanı Tanzila Narbayeva, Türkmenistan Meclis Başkan Yardımcısı Kasımgulı Babayev, uluslararası kuruluşların yetkilileri ile TÜRKPA'ya üye ülke parlamento heyetleri toplantıda konuk olarak bulundu. Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA) adının Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi (TÜRKPA) şeklinde değiştirildiği ve dönem başkanlığının Kazakistan'dan Kırgızistan'a geçtiği Toplantıda, Meclis Başkanı Mamitov, Rektör Alpaslan Ceylan'a da söz verdi.

Prof. Dr. Ceylan, Manas Ailesi'nin, kardeşliğin bir göstergesi olarak Türkiye ile Kırgızistan tarafından kurulan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin birer ferdi olarak çalışmaktan büyük gurur duyduğunu söyledi. Bu durumun sevindirici gelişmelerle sonuçlandığını ifade eden Rektör Ceylan şöyle konuştu:

Kırgızistan eğitim tarihine bir ilkle adını yazdıran

Manas

"Böylece dünyada ilk bine giren, Kırgızistan'daki ilk üniversite olma şerefini elde ettik. Ayrıca Türkiye gibi eğitim alanında çok başarılı olan bir ülkenin üniversiteleri arasında da yedinci sıraya yükseldik.

Eğitimdeki başarılarımızın yanı sıra Türk Dünyası ile ilgili projelerimizi de hayata geçirmeye başladık. Özellikle Türk Dünyası Dijital Vatandaşlığı Projesi gibi bir projeyi ortaya koyduk. Bu projeye 9 ülkenin 90 üniversitesinden 10 bin genç, Türk Dünyası'nın başarılı akademisyenlerinden ve kanaat önderlerinden, Türk Dünyası mensubu olarak her alanda ortak hareket etme, gönül ve güç birliği içinde olma bilincini kazandıran dersler aldı.

Kırgızistan'a, Türk Dünyası'na, insanlığa katkı sağlayan üniversite

Bir diğer projemiz de Türk Devletleri Teşkilatı'nın bünyesinde yürüttüğümüz Orhun Değişim Projesi. Bu proje, Manas Üniversitemizin sekreterliğinde yürütülüyor. Bu sene kendi imkânlarımız ve üniversitemizin imkânları doğrultusunda 150 öğrenci ve öğretim üyesi değişimini sağladık. Önümüzdeki süreçte yeni projelerimizle eğitim alanında sadece Kırgızistan'ımıza değil, Türk Dünyası'na ve dünyaya önemli katkılar sağlayan bir üniversite olarak vazifemizi yerine getireceğimizi ümit ediyorum."

Rektör Prof. Dr. Ceylan, toplantı öncesinde düşüncelerini şu sözleriyle dile getirdi: "TÜRKPA çok önemli bir kuruluş.

Türk Devletleri Teşkilatı'nın bir unsuru. Dolayısıyla Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurulmasıyla birlikte TÜRKPA kendini buna adapte ederek yenileniyor. Bugün burada, Kırgızistan'da, çok önemli kararlar alınıyor. Bu kararlar hiç şüphesiz birliği, beraberliği daha ileri götürmek için yapılan çalışmaların bir sonucudur. Başarılı olacağına şüphemiz yok. Bundan dolayı katılımcı bütün ülkelerimize, bütün delegasyonumuza teşekkür ediyoruz. Kırgızistan'ın güzel ev sahipliğinde bu etkinlik yapılıyor. Biz de buna Manas Üniversitesi olarak katkı vermeye çalışıyoruz."

TÜRKPA'nın tarihinde yeni bir sayfa

Rektör Vekili Prof. Dr. Kulmırzayev ise şu ifadeleri kullandı: "Bugün Çolpon-Ata'da TÜRKPA'nın önemli bir toplantısı gerçekleştiriliyor. Ekim 2021'de de İstanbul'da Türk Devletleri Teşkilatı kurulmuştu. Bugün de Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi adı, Türk Devletleri Parlamenter Asamblesi olarak değiştiriliyor. Yani bugün TÜRKPA'nın tarihinde yeni bir sayfa açılıyor. Türk Dünyası üniversitesi olarak burada yer almaya büyük önem veriyoruz. Rektörümüz ile birlikte Meclis Başkanı Sayın Şentop, milletvekilleri ve delegelerle dünden bu yana görüşüyoruz. Birlikte eğitimde, kültürde, gençlik politikalarında hayırlara vesile olacak planlar yapıyoruz. Üniversitemiz Türk Dünyası ile ilgili her işte aktif olarak yer almaya devam edecektir."

Türkiye'nin ve Kırgızistan'ın usta medyacıları Manas'ta buluştu

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından "Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya" konulu panel düzenlendi.

Dr. Mehmet Sezai Türk'ün moderatörlüğünü yaptığı 29 Mart 2022 tarihindeki panelde fiziki oturumlara TRT Yönetim Kurulu Üyesi ve T.C. İletişim Başkanlığı Danışmanı Doç. Dr. Oğuz Göksu, TRT Haber Koordinatör Yardımcısı Zihni Oğuz Akın, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Konur Alp Koz, Kırgızistan Devlet Radyo Televizyonu (KTRK) Genel Müdür Yardımcısı Ulanbek Satiyev, Kırgız Film Genel Müdürü Akcoltoy Bekbolotov ve Blogger Aykanış İbraimova konuşmacı olarak katıldı.

Çevrimiçi gerçekleştirilen oturumunun panelistleri ise Anadolu Ajansı Asya-Kafkasya Bölge Müdürü Tolga Özgenç, ATV Teknik İşler Müdürü Harun Urgancı

ve T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Uzmanı Zeynep Zelan oldu.

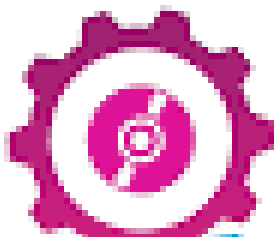
Öğrenciler tarafından büyük bir ilgiyle takip edilen oturumlarda, "Kırgız TV ve Radyo Yayıncılığında Yeni İletişim Teknolojileri", "Dijitalleşme ve Kamu Diplomasisi", "Kamusal Yayıncılıkta Televizyon Haberciliği", "Yeni Teknolojiler ve Sinema", "Blog'un Tarihçesi ve Gelişimi", "Vatandaş Gazeteciliği", "Yeni Medya Haberciliği", "Haber Ajanslarında Dış Habercilik" ve "Televizyon Yayıncılığında Teknolojik Gelişmeler ve İstihdam" gibi güncel konular yer aldı.

Panelin ardından Doç. Dr. Oğuz Göksu, uluslararası ilişkiler öğrenimi gören öğrencilerle de buluşarak onlara, "Kamu Diplomasisi ve Algı Yöne-

timi" konulu seminer verdi.

Bilimsel etkinliklerin sonunda panelistleri Rektörlükte ağırlayan Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ile Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev, konuklara geleneksel Kırgız kalpağı giydirdi.

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MUHAMMED ÜLGER

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MEDIAMANAS

Dünyanın ilk Üniversite Geleneksel Sporlar Meydanı, Bilal Erdoğan tarafından açıldı

Dünyanın ilk üniversite Geleneksel Sporlar Meydanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde (KTMÜ) kuruldu.

Türkiye ile Kırgızistan'ın eğitimdeki en anlamlı ortak projeleri olarak kurulan ve Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te faaliyet gösteren üniversitenin Cengiz Aytmatov Kampüsü'nde oluşturulan Geleneksel Sporlar Meydanı'nı, 15 Haziran 2022'de Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Necmettin Bilal Erdoğan açtı.

KTMÜ Rektörü Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ile Rektör Vekili Prof. Dr. Asılbek Kulmırzayev ev sahipliğindeki Açılış Törenine; Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Bilal Erdoğan'ın yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Bişkek Büyükelçisi Ahmet Sadık Doğan, Afganistan'ın Kırgızistan Büyükelçisi Sayed Nader Hussain Sadat, Azerbaycan'ın Kırgızistan Büyükelçisi Latif Seyfaddin Gandilov, Kazakistan'ın Kırgızistan Büyükelçiliği Temsilcisi, KKTC Bişkek Temsilcisi Mehmet Davulcu, Macaristan'ın Kırgızistan Büyükelçisi Şandor Dorogi, Moğolistan'ın Kırgızistan Büyükelçisi Ganhuyag Sodnom, Pakistan'ın Kırgızistan Büyükelçiliği Temsilcisi, Türkmenistan'ın Kırgızistan Büyükelçisi Şadurdi Meredov, büyükelçiliklerin müşavirleri, İbn Haldun Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. İrfan Gündüz, İbn Haldun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Atila Arkan, geleneksel spor federasyonlarının temsilcileri, akademisyenler, öğrenciler ve basın mensupları katıldı.

Açılış Töreni, Cer Ene'nin duasının ardından geleneksel sporcuların geçit töreniyle başladı.

Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı Erdoğan, programda yaptığı konuşmada, «Şehir merkezinde kurulan meydana bütün Bişkek sakinleri geleneksel spor oyunlarını hem oynayabilecek hem izleyebilecek. Kırgızistan'a, Bişkek'e ve Manas Üniversitesi'ne hayırlı, uğurlu olsun.» dedi ve Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan'a ata sporlarının ve oyunlarının yaşatılacağı bu meydanı kurduğu için teşekkür etti.

Büyükelçi Ahmet Sadık Doğan, konuşmasında, Geleneksel Sporlar Meydanı'nın ata sporlarının daha da gelişmesine vesile olmasını temenni etti.

Bakan Camankulov da son zamanlarda çok önemli bir noktaya taşınan geleneksel sporların Manas Üniversitesi'nin kurduğu bu sahayla daha da geliştirileceğini, sahanın Kırgızistan için çok faydalı olacağını ve buranın büyük turnuvaların merkezi haline geleceğini ifade etti.

Rektör Prof. Dr. Ceylan ise "Bilal Başkan'ımın başlatmış olduğu faaliyetlerin burada bir benzerini yapıyoruz. İnşallah bu meydan Kırgızistan'ımıza hayırlı, uğurlu olacaktır. Sayın Bakan'ım ile burada çok etkinlik düzenleyeceğiz. Amacımız Türk Dünyası Üni-

versiteler Oyunları'nı önümüzdeki yıl burada gerçekleştireceğiz" sözlerini söyledi.

Protokol konuşmalarının ardından Rektör Prof. Dr. Ceylan, Bilal Erdoğan'a geleneksel ok yay hediye etti.

Tören; er eniş, salbuurun, kök börü gösterileriyle devam etti. Törende gün boyunca çeşitli müsabakalarda mücadele edip kazanan geleneksel sporculara ödülleri de verildi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Sultan Rayev Manas'ta

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) Genel Sekreteri Sultan Rayev, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'ni ziyaret etti.

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MEDIAMANAS

Sultan Rayev, Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ve Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev ile Rektörlük Senato Salonu'nda 28 Nisan 2022'de bir araya geldi.

Rayev, burada yaptığı konuşmada, "TÜRKSOY'un yeni genel sekreteri olarak Kırgızistan'a resmî seferim kapsamında Manas Üniversitesi'nde sizlerle ilk buluşmamı yapıyorum. Bu buluşmamızın anlamı büyüktür; çünkü Manas Üniversitesi Kırgızistan'daki yükseköğretim kurumları arasında en önde gelenlerindedir. XXI. yüzyılda Kırgızistan üniversiteleri arasında ayrı bir model olarak bilinmektedir. Böyle bir üniversite ile iş birliği yapmak bizim için gururdur." ifadelerini kullandı.

Rektör Prof. Dr. Ceylan da "Değerli Genel Sekreter'imizi Üniversitemizde ağır-

lıyor olmaktan dolayı mutluyuz. Sayın Genel Sekreter'imizin ilk üniversite ziyaretini Manas Üniversitesi'ne yapması da üniversitemiz için gurur vericidir." diye konuştu.

Rektör Vekili Prof. Dr. Kulmırzayev ise Rayev'in bir Kırgızistan vatandaşı olarak TÜRKSOY'un genel sekreteri seçilmesinden dolayı memnuniyet duyduklarını, Manas Üniversitesi'nin her zaman kendisine destek olacağını belirtti.

Toplantıda Rektör Prof. Dr. Ceylan, Rektör Vekili Prof. Dr. Kulmırzayev ve Genel Sekreter Rayev tarafından kurumlar arasında birçok hususta iş birliği yapılmasının yolunu açan "İş Birliği Protokolü" de imzalandı.

21. Dönem Mezunları törenle uğurlandı

HABER: MEDIAMANAS
FOTO: MEDIAMANAS

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nin (KTMÜ) 21. dönem mezunları için Mezuniyet Töreni düzenlendi.

ulaşma imkânınız var. Sizlerin bu teknolojiyi en iyi şekilde kullanacağınıza, gördüğünüz yüksek kaliteli öğrenim alanlarınızda en iyilerden olacağınıza, yolunuzun çok açık olacağınıza inanıyoruz." dedi.

Özünü, değerini koruyan üniversite

Rektör Prof. Dr. Ceylan, Manas Üniversitesi'nin öğrencilerini Kırgızistan, Türk Dünyası ve insanlık için bilinçli, terbiyeli, karakterli, dünyayı tanıyan gençler olarak yetiştiren öğretim elemanlarına teşekkür etti.

Prof. Dr. Ceylan, "Bizim hedefimiz uluslararası saygın, üretken ve tanınır bir üniversite olmaktır. Türk gençlerine kaliteli ve nitelikli eğitim vermek ve onları dünyayı bilen, kültürlerine sahip, mankurlaşmamış gençler olarak yetiştirmek ve geleceğe armağan etmektir. Biz iyi bir üniversite olmak istiyoruz. Biz başarılı olabiliriz; ama şirketler de başarılı olabilir. Biz şirketlerden ayıran şey; özümüzü, değerimizi korumak ve geliştirmektir. Özümüzü, değerlerimizi ayakta tutabiliyorsak, biz iyi bir üniversiteyiz demektir.

Sevgi, güven ve vicdan temelli üniversite

Manas Ailesi olarak önemseydiğimiz en önemli husus sevgi, güven ve vicdandır. Temel felsefemiz sevgi üzerinedir. Sevgi olmadan bir aile olmanın da mümkün olmayacağını ifade etmek isterim. Temel bir felsefemiz de güvendir. Güven karşılıksız, tereddüt duymadan birine inanmaktır. Onun için biz başta hocalarımıza, öğrencilerimize ve bütün ailemize güveniyor. Bu güvenin karşılığını da biraz önce ifade edildiği gibi bir dünya markası olarak aldığımızı inanıyoruz. Manas

Ailesi'nin üçüncü kriteri de vicdandır. Vicdanının sesini dinleyen öğrencilerimiz, hocalarımız ve çalışanlarımız iyi insan, dürüst insan, doğru insan ve vicdanının gereğini yapan insan olmak için gayret etmektedir.

KTMÜ olarak iki yıl içerisinde pek çok iş yaptık. Hepsini bu üç felsefe temelinde gerçekleştirdik. 25 yıllık hasreti gidererek Tıp Fakültesi'ni kurduk. Buna hep beraber imza attık. Bugünleri yaşadık. Bugünleri bize yaşatan Allah'ıma şükürler olsun!

Bir gelenek oluşturduk. Hacı Bektaş Veli'nin ifadelerini kullanıyoruz: 'Bir olalım, iri olalım, diri olalım.' Hepinize sağlık, başarı ve mutluluk diliyorum." diye konuştu.

Dünya sıralamasındaki üniversite

Rektör Vekili Prof. Dr. Kulmırzayev ise "Gençlerimizi ülkelerimize, topluma, ailelerine, kendilerine ve Türk Dünyası'na faydalı olmaları için yetiştirerek mezun ettik. Bu süreçte sizlerin daha kaliteli eğitim almanız için çok çalıştık ve bunun yanında özellikle son iki yıl içinde birçok başka başarıya da imza attık. Bunların en önemlilerinden birisi de Tıp Fakültesi'nin kurulması çalışmalarının tamamlanmasıdır. Bununla birlikte Manas Üniversitesi, QS'in (Quacquarelli Symonds) dünyanın en iyi 1422 üniversite sıralamasında 801'inci oldu. KTMÜ böylece dünya üniversiteleri sıralamasına giren Kırgızistan'daki ilk ve tek üniversite olarak ülkenin yükseköğretim tarihine adını yazdırdı. Sevgili mezunlarımız, üniversitemizin adı Manas Ata'mızın adından geliyor. Bu adın saygınlığını daima korumanızı istiyorum. Hepinize sağlık, huzur ve başarı diliyorum, sizleri ve ailelerinizi tebrik ediyorum." dedi.

Dereceyle mezun olanlar

Konuşmaların ardından yeni mezunların ant içmesiyle devam eden Tören'de fakülte ve yükseköğretim birincilerine hediyeleri verildi. Program ilk üç dereceyle mezun olan öğrencilerin ilanıyla devam etti. Buna göre Üniversiteyi Turizm Fakültesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencisi Dilnoz Sadıkova 3,92'lik not ortalamasıyla birincilikle, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi Bayaman Taalaybekov 3,88 not ortalamasıyla ve Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğrencisi Meerim Medetbek kızı da 3,83'lük not ortalamasıyla üçüncülükle bitirdi.

21. Dönem Mezunları adına Gelecekteki Mezuniyet Kütüğü'ne ismini çakan Dilnoz Sadıkova, kutlama konuşmasında, "Dostluk ve sevgiyle dolu olan bu Üniversitede öğrenim görebilmeme imkân tanıyan herkese çok teşekkür ediyorum. Bütün hocalarıma, aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürü borç biliyorum. Arkadaşlar hayatınızın belki de en zorlu aşaması başlıyor. Bu aşamada hepinize başarılar diliyorum. Her yerde Üniversitemizin adını duyurmaya devam edelim." dedi. Sadıkova'nın annesi de yeni mezunları kutladı ve Manas Ailesi'ne teşekkür etti.

Konserle renklenen tören

Manas Üniversiteli Türk Dünyası Sanatçısı İrfan Gürdal ve Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin şarkıları, dansları ve havai fişek gösterileriyle devam eden Tören, Kırgızistan'ın tanınmış sanatçısı Jaks konseriyle sona erdi.

Törden önce Üniversitenin 20 yıl önceki ilk mezunları Rektör Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ile yemek yedi; tören sırasında ise Rektör'e ve Rektör Vekili'ne teşekkür belgesi takdim ettiler.

Üniversitenin Açık Spor Sahası'nda 22 Haziran 2022'de gerçekleştirilen Törenle uğurlanan 868 genç daha 45 ülkede üniversiteyi temsil eden KTMÜ mezunlarının arasına katıldı.

Törene Kırgızistan Kültür, Enformasyon, Turizm ve Gençler Politikaları Bakanı Azamat Camankulov, Eski Sağlık Bakanı Talantbek Batıraliyev, İstanbul Arel Üniversitesi Mtevelli Heyeti Başkanı Özgür Gözükara, Türkiye Cumhuriyeti Bişkek Büyükelçisi Ahmet Sadık Doğan'ın eşi Mariya Doğan, ev sahipleri KTMÜ Rektörü Prof. Dr. Alpaslan Ceylan ve Rektör Vekili Prof. Dr. Asılбек Kulmırzayev ile akademisyenler, öğrenciler, veliler ve basın mensupları katıldı.

2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı mezunlarının geçit töreni ve iki kardeş ülkenin millî marşlarının okunmasıyla başlayan Tören; açılış konuşmalarıyla devam etti.

Kırgızistan'a değer katan üniversite

Bakan Camankulov konuşmasında Manas Üniversitesi'nin Kırgızistan'a ve Türk Dünyası'na değer kattığını söyledi. Dünya genelindeki başarılarıyla Kırgızistan eğitim sektörünün gelişimine büyük katkılar sağlayan ve başarılı mezunlar veren Manas Üniversitesi'ne teşekkür eden Bakan Camankulov, gençlere, "Bugünkü teknolojiyle dünyanın her yerindeki bilgiye

Az kalsın aklımı yitirecektim!

Siz hiç kaçırılan bir kızın kendini nasıl hissettiğini düşündünüz mü? Son yıllarda, İnternette kaçırılan kızlarla ilgili çeşitli bilgiler mevcut. Toplumda kaçırılan kızların nasıl kaçırıldığından, onları kimin kaçırdığından bahsederler. Genellikle elverişli olmayan yaşam koşullarının neticesinde böyle bir durumda kimin suçlu olduğu ile ilgili tartışmalar yaşanır. Ama kaçırıldıktan sonra kızın psikolojisi ile ilgili pek mevzu bahis olmamaktadır. Sonuçta, şehrin تنها bölgelerinde birkaç bilinmeyen adam tarafından aracın içine doğru itildiğinde insanın aklına çeşitli düşünceler gelebilmektedir. Bir süre sonra ikna konuşmaları başlar, kaçırılardan sitelemeler, lanet tehditleri ve ayrılma durumunda yaşanan talihsizlikler. Haberimizde kızların kaçırılmasının onların ruhsal durumlarını ve ilerideki yaşamlarını nasıl etkilediğini ortaya koymaya çalışacağız.

Kaçırılan kız

Haberimizin bu bölümünde kendisinden 10 yaş büyük olup eş olarak kaçırılan 20 yaşındaki Kunduz'un dram hikayesinin üzerinde duruyoruz.

"Az kalsın tatil için gittiğim teyzemin köyünde geleceğimi kaybedecektim"

Üniversitenin ikinci yılını bitirdikten sonra, yaz tatili için annemin yanına tatile Balıkçı'ya gittim. Balıkçı'dayken teyzem aradı ve ona yardım etmem için beni Ceti-Ögüz'e davet etti. Çocukken yaz tatilim hep orada geçirdi, bu nedenle hiçbir kuşku olmadan onların evine gittim. Bir gün teyzem «seni yakışıklı bir delikanlı ile tanıştıracam, beğeneceğini düşünüyorum.» dedi. Bende teyzemin dediklerini ciddiye almadım. Teyzem onunla tanışmamı çok ısrar ediyordu. Bende ne olsun ki sadece tanışacağım diye, onunla konuştum. Tanıştığım delikanlı benden 10 yaş büyükmüş. Bu benim hoşuma pek gitmedi, durumu teyzeme de söyledim. Teyzem anlamamış gibi, onu bizim köye davet etti. Bana ise sadece yüz yüze bir görüş, konuşma diye ısrar ediyordu. Bende artık bu konuda tartışmayalım ona doğrudan kendim yüz yüze gelerek beni rahatsız etmemesini söylemek için görüşmeyi kabul ettim.

"Hiç görmediğim insan beni evlenmek için kaçırdı"

Tanıştığım genç araba ile teyzemin evine gelmiş, arabaya yaklaşırken 4 erkek beni arabaya itti ve telefonunu elimden aldılar. Öncelikle ben ne olduğunu anlamıyordum, çünkü şok oldum. Bir süre sonra durumu idrak etmeye başladığımda beni eve götürmesini söyleyerek ağlamaya başladım. Gerçekten ne yapacağımı bilmiyordum. «Neden çıktım, neden konuşuyordum onunla, neden köye gittim, üniversitem ne olacak, her şey bitti mi?» diye kendimi suçluyordum.

"Annemden beklemediğim ihanet"

Beni kaçıran genç 'arabanın içinde köye geldik!' dedi. Araba durunca yanımdaki erkekler çıktı. Kadınlar geldi ve beni eve götürmeye yöneldiler. Güçleri yetmediği için aynı araçta gel-

diğimiz bir erkek beni eve götürdü. Ben ise böyle bir şiddetle ilk kez karşılaşılıyordum. Bağırıp çağırıp yardım istiyordum. Ama bütün dünya bana karşı gelmiş gibiydi. Kimse yok, yalnız ve güçsüz olduğumu anlıyordum. Ama hiç durmadım kadınlarla mücadele ediyordum bile. Sonra telefonumu geri aldım. Teyzemi aradım. Her ne kadar ümitli olsam da beni bu hale getiren insan teyzemmiş. Çok kızılıyordum. Annemi aradım. Annem ise 'mutluluk diliyorum' dedi. Her şey bitti dedim. Ümidimi kaybettim. Hayatımda böyle bir ihaneti en yakınımından görmeyi düşünmemiştim. Peki son şansım ablamdı. Aradığımda o hemen geliyor dedi. Ben ise onlar gelinceye kadar gücümü kaybetmemeliydim.

"Orada kalmadım ve umarım bu onlara bir ders olmuştur"

Ablamın nasıl yaptığını bilmiyorum ama ablam annemle gelmiş. Böylece korkunç bir durumdan kurtarıldım. Sonra beni kaçırılardan dava açmak istedim, ama akrabalarıma içim acıdı. Ve annemin eylemi hakkında söylentiler vardı, zorlaştırmak istemedi, yeter artık. Asıl önemli olan şey ise, orada kalmamam ve umarım bu onlara bir ders oldu dedim.

"Yaşadıklarım beni bu güne kadar takip ediyor"

Elbette bu olayın benim psikolojime etkisi vardı. Ellerimin titrediğini eve geldikten sonra fark ettim, geceleri uyuyamıyordum, korkuyordum, olay kafamda tekrar ediyordu. **Az kalsın aklımı yitirecektim.** Şimdi o olayın üzerinden iki yıl geçti, durumum daha iyi. Ama hala psikoloğa gidiyorum, çünkü endişe, ilgisizlik, depresyondan kurtulmam gerekiyor. Ayrıca annemi ve teyzemi affetmek de hiç kolay olmadı. Ne yazık ki Kırgızistan'da bu tür durumla her kız, kadın karşılaşabilir. Ve kızlar bu tür korkularla bir ömür yaşayabiliyorlar.

Bu, hala zorla evlendirilmekten kurtulmayı başaran bir kızın hikayesi. Ama sonrasında yaşadığı duygular kalbinde derin bir iz bıraktı. Peki burada kalmaya zorlanan ve ilk gece kaçırılan kişi tarafından cinsel istismara uğrayan kızlara ne demeli? Cumhuri-

yet Psikolojik Merkezi Psikoloğu **Mo- itukeeva Kenzhekan Maskvaevna** bu konuya ilişkin şu ifadeleri kullandı.

Uzman görüşü

Ala kaçuu (Kız kaçırma olayı) bu bir stres, yani stres bozukluğudur. Önce panik, rahatsızlık, psikolojik gerilim, kaygı yaşanmaktadır. Bunlar insanı depresyona götürür. Nevroz veya sinir hastalığı. Bu sıkıntıların hepsi kendi rızası dışında kaçırılan kızda görülür. Bu yeni koşullar, belirsizlik gibi durumların ardından uyum bozuklukları gelişir. İnsanda bir nörolojik bozukluk da oluşur. Panik. Korku. Endişe. Bazı kızlarda psikoz olur. Eğer iyi bir uzmana, psikoloğa gitmezse, ömrü boyunca korku içinde yaşaması oldukça mümkün olasıdır. Herhangi bir psikoloğa değil, bu konuyla ilgilenen birini bulmanız önem taşımaktadır. Kaygı, korku ömür boyu kalabilir ve kızda bir düzensizliğe yol açar. Onlar erkeklere karşı isteksizlik geliştirirler. Bu ise erkekleri ve evlilik hayatını reddetmesini sağlar. Kızların kaderinde büyük bir değişikliğe yol açar. Bazıları için depresyon yüksek derecede, bazıları için ise daha az ölçüde görünür. Her şey kızın kişiliğine bağlı. Mesela, kız güçlü olsa, daha az zamanda iyileşebilir. Ama bilinçaltında korku hissi yaşamaya devam edecektir. Yine psikolojik olarak iyileşmesinde aile, arkadaş ve çevre de önemli bir faktör olarak karşımızda durmaktadır. Eğer ailesi mağdur kızı desteklerse, anlayışla yaklaşır, tabii ki kızın uyum dönemi daha az zaman alır. Ama tam tersine ailesi onu reddederse, üstüne giderse, «Bu bizim gelenek. Orda kalmalıydın» diye söylenirlerse genç kız daha derin depresyona girer. Bazı kızlar anne, babasının rezil etmemek için, gelenektir diye kaçırıldığı yerde kalıyorlar. Eşi iyi biri olsa, adaptasyon olabiliyor, ama, öyle değilse kavgalar, dayak başlıyor. Bu gibi durumlar genelde intihar ya da cinayet ile son buluyor. Ya da maskeli depresyonda yaşarlar. Maskeli depresyon görünüşte kimseye ihanet etmez. Kimseden de yardım isteyemez. Annesine gidemez? Kocasına gidemez? Ve ihanet ederler. Öyle olmazsa da, ciddi psikolojik bozukluğuna ulaşır. Bu bir zor, geniş ve yaygın konu. Kırgız zihniyeti, kültürü böylece mutsuz aileleri, mutsuz çocukları do-

ğurur. Bunun gibi haberler her gün sosyal medyada çıkıyor. Sadece ahlaki şiddet değil, aynı zamanda cinsel, fiziksel şiddet de alıyorlar. Bu durumda erkek sadece fail değil, aynı zamanda tecavüzcü konumunda da oluyor.

"Ala kaçuu (Kız kaçırma olayı) bir suç mu yoksa gelenek mi?"

Psikoloğun dediği gibi bütün kızlar Kunduz kadar şanslı değil. Genellikle kaçırılan kızlar orada kalır. Kızlar bunun bir gelenek olduğuna ve ayrılırlarsa aileyi utandıracaklarına ve kendilerini mutsuz olacaklarına ikna olurlar. Sonu yürek burkan trajedilerle bittiğine her gün panik olmalarına rağmen, hala kız kaçırmanın bir gelenek olduğunu savunanlar çoktur. Beyaz başörtülerini çıkaranları, beyaz eşiği geçenleri kendi rızıklarını reddedenler, atalarının geleneklerine saygı duymayan namussuz olarak görürler. 70-80 yaşlarındaki anneler kapının önünde yatar ve genç kızın kendisinin üzerinden atlayarak geçmesi durumunda hayatı boyunca çocuğunun olmayacağını, evlenmeyeceğini söyleyerek kızları korkuturlar. Hatta kızı çaresizliğe mahkum etmek için tecavüz etme vakaları da çoktur. Bu mu gelenek? Geleneklerin temel görevi, gençlere ahlak, edep, sorumluluk, anne babaya, insanlara karşı görev bilinci, herkese saygı duymayı öğretmek değil mi? Bu kriterlere göre baktığımızda hiç uymuyor.

"Boz Salkın", "Kız kaçırma", " Yaralı turnalar" ... başka hangi Kırgızistan'daki kız kaçırma konusunu edinen filmleri biliyorsunuz? Neden toplumumuzda bu türde çok sayıda film yapılıyor ve bu filmlerde yansıtılan sorunların sonuçları nelerdir? Bunlar, her insanın kendine sorması gereken gerçekten önemli sorulardır. Bu filmlerim ortak bir noktası bir kızın kaçırılması, hiç tanımadığı biriyle evlenmeye ikna edilmesi ve oradaki kadınların sık sık: "Biz de senin gibi evlendik (kaçırıldık!) Ama yaşıyoruz, her şey yolunda..." cümlelerinin tekrarlanması. İzleyicilerin bazıları buna inanmaya veya eylemlerini haklı çıkarmaya başlar. Siz de bu filmleri izleyen insan sayısını bir düşünün. Ayrıca en ürkütücü olan şu ki bazı filmlerde, örneğin Boz Salkın'da, karakterlere mutlu son bile veriyorlar. Bu durum gerçekten korkunç; çünkü filmler, sine-

matografinin yardımıyla çekilen fikirler ve görüntüler canlı duygularla zengin olması nedeniyle büyük bir ikna gücü vardır. Böylece herhangi bir «şaheserin» zararsız bir şekilde izlenmesinin ruhumuzu veya bir şeye karşı tutumumuzu etkileyebilir.

Ama aslında "ala kachuu" ile kastedilen neydi?

Tokmok Kültür Departmanı Baş Uzmanı **Abdraeva Tolgonay Kuseinovna**:

"Geçmişte gelin kaçırmanın tarihi ve anlamı farklıydı. Kız büyüdüğünde «ben evleneceğim» diye açıkça söylemekten utanıyordu. Aracı olarak gençleri müzakereleri yürütüyordu. Onlar aracılığıyla kızın rızası erkek tarafına iletilerek «kızı kaçırdı» diye duyulurdu. En önemlisi, kızın rızası vardı. Sonra bu yanlış anlaşılıp zorla kaçırılmaya, suça dönüşmeye ve bu tür durumlar çoğalmaya başladı."

Aşk mı çaresizlik mi?

Kaçırılan kız

Kaçırılan Alina (isimi değiştirildi) 8 yıldır kocasıyla birlikte yaşıyor, üç çocuğu var, ama hala boşanmayı düşünüyor...

Ben kaçırdığımda 24 yaşındaydım. Kırgızistan standartlarına göre evlilik için bu yaş geç bile sayılır. Bu nedenle birçok tanıdığım insan beni biriyle tanıştırmaya çalıştı, ama ben çoğu zaman reddediyordum. Fakat bir buluşmaya gitmemi akrabam çok istedi, zorladı bile. O adamla, yani şimdiki eşimle, lokantadan tanıştık ve biraz konuştuk. Ben eve gitmek istediğim, çünkü ertesi günü sabah çalışmam gerekiyordu. Ama lokantadan çıkarken, arkadaşlarının bizi beklediğini gördüm. Bu yüzden evime daha hızlı gitmek istedim, ama bir anda beni arabaya itip kaçırdılar. Uzun süre ağladım ve gitmeme izin vermeleri için yalvardım. Onlar 2-3 saat sonra akrabalarımı aradılar, onlar da beni oradan almadılar! Böyle bir durumda hiç bir şey yapamadım, yapabilir miydim? Kendimi çok kötü hissettim, çünkü o anda kimse beni koruyamadı ya da korumak istemedi!

Şimdi kocamla yaşıyorum ve üç çocuğumuz var. Maalesef karakterlerimiz uyuşmuyor. Ve sürekli tartışıyoruz, çünkü hayata olan görüşlerimiz farklı. Ve bu tartışma anlarında sürekli birbirimizi daha iyi tanımamızın daha iyi olacağını düşünüyorum. Eşime kesinlikle bağlılığım var, o çocuklarımızın babası ve aramızın iyi olması için gayret ediyorum. Kavgalarımız yüzünden ondan iki kez de boşanmaya çalıştım. Ama gelip af dilediğinde, ona döndüm. Çocuklarımızın babasını çok sevdiği için onlara acıyorum, babasız büyümelerini istemiyorum. Ayrıca, yetersiz olan maaşla üç çocuk bakabilir miyim? Bilmem. Ailem, akrabalarım bana yardım edecek mi? Bence hayır, çünkü herkesin kendi sorunları, kendi hayatı var. Bu nedenle bende kendi hayatımla yaşamaya çalışıyorum. Benim de tatlı çocuklarım var ve onların iyi bir babası var. Belki de ona hala darlıyorum ve aile içi kavgalar sadece durumu daha da kötüleştiriyor. Ama ben ümidimi yitirmeden evliliğimi ayakta tutmak için gayret edeceğim.

Aile bu her zaman ve her yerde hayatımızın anlamı adlandırdığımız insanlardan oluşan, en kutsal sayılan varlıktır. Hikayelerinin heyecanla anlatılıp, büyük bir zevkle dinlenmesini bekleriz. Ancak, çoğu zaman mutluluk taşıyan bu aile tablosunun artında saklanan acı gerçekler ya aşkı ya da aileyi yanlış tanımladığımızı gösteriyor. Zorla götürüldüğü yerde, evlenmeye mecbur eden tecavüzcüye çocuklar doğurup, onunla bir ömür yaşamak. Aşk mı, çaresizlik mi?

Kanunlara göre

Hakim Yardımcısı, avukat Azamat Kencekuloviç: "Kız kaçırma vakalarında madde 172 ve 173, 174, 177 Kırgız Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 172. Mad-

desi ve Kırgız Cumhuriyeti Ceza Kanunu 5-7 yıl hapis cezası öngörmektedir ve diğer maddeler para cezası verilmesini öngörmektedir. Okullardaki ve diğer kurumlardaki gençlere gelin kaçırmanın cezai sorumluluğu olduğunu anlatmak ve onlara aile kurmanın doğru yolunu göstermek gerekir. Şu anda kanunun değiştirilmesine gerek yok, sadece bu kanunların tam olarak uygulanması gerekiyor."

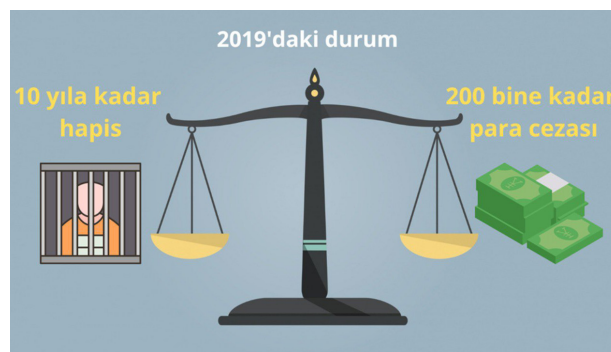
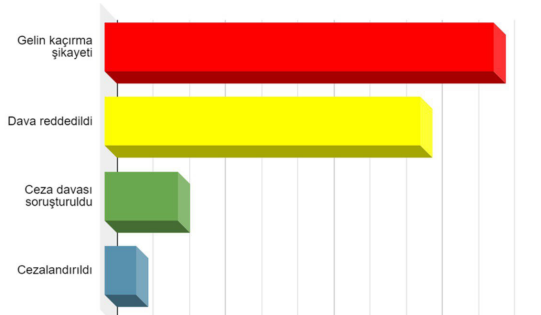
Kız kaçırma yasası 2013 yılına kadar ve sonra

2013 yılına kadar Kız kaçırma, Kırgız Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 155. maddesi kapsamına giriyordu. Evliliğe zorlama için fail 5 yıl hapis cezasına çarptırılabilir.

2013 yılında Kırgız Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 155. Maddesinde değişiklikler yapılmıştır. Kırgız Cumhuriyeti devleti, kız çocuk kaçırma cezasını ağırlaştırarak ve 5 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası şeklinde sorumluluk öngören bir yasa tasarısı geliştirmiş ve kabul etmiştir.

2013'ten 2018'e kadar gelin kaçırma sayılarıyla

Kırgız Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'na göre, 2013'ten 2018'e kadar kolluk kuvvetleri 895 kız kaçırma şikayeti aldı, ancak 727 dava reddedildi. Sadece 168 ceza davası soruşturuldu. Bunlardan sadece 73'üne adam kaçırma suçundan ertelenmiş hapis cezası verildi.

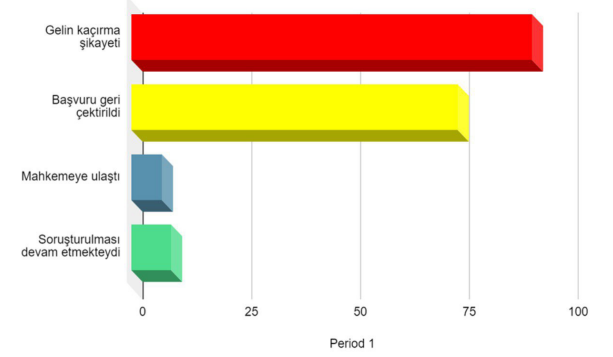

2019: Gelin kaçırmanın cezası artırıldı

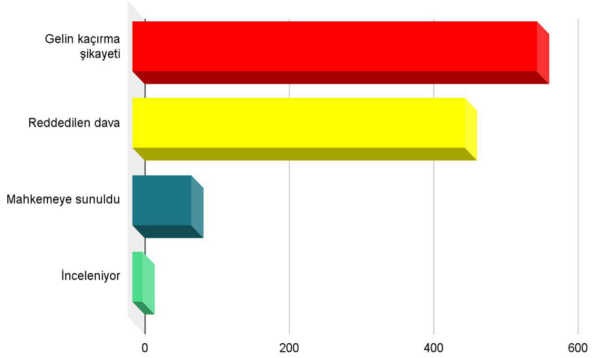
Ocak 2019'da yürürlüğe giren yeni Ceza Kanunu'na göre, 172'nci ve 174'üncü maddelere göre kız kaçırmanın 10 yıla kadar hapis cezası alması öngörülüyor. Reşit olmayan kız kaçırmanın 5 yıla kadar hapis ve para cezası ile cezalandırılır ve 200 bin soma kadar para cezası alır.

2020 ve 2021 yıllarında

2020 itibarıyla Kırgızistan'da 92 gelin kaçırma vakası vardı. Bunlardan 72'si şikayetinden vazgeçti. Kızların kaçırılmasıyla ilgili sadece 11 gerçek davaya ulaştı. Dokuz davanın soruşturması devam ediyor.

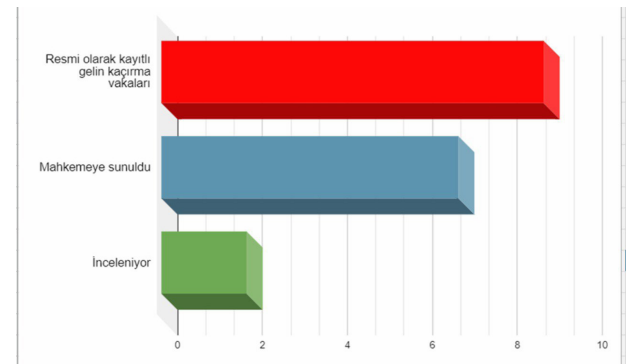

2021'de 560 kız kaçırma vakası kaydedildi. 460 vaka mahkemeye sunulmadan reddedildi. 82 dava mahkemeye sunuldu, 14'ü inceleniyor.

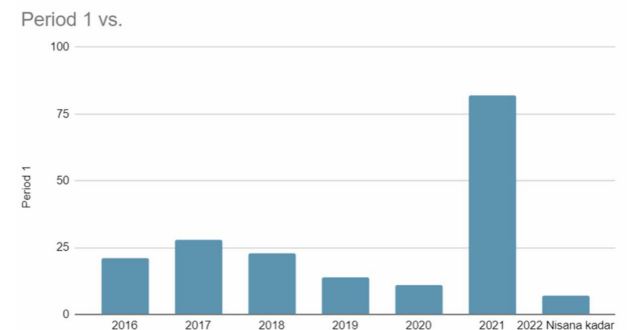

Başsavcılığın 2022 yılındaki resmi verileri

Kırgız Cumhuriyeti Başsavcılığı Ceza Hukuku İstatistiklerinin Oluşturulması ve Analizi Dairesi Başkanı Emil Çambaev'e göre, 2022 yılında Nisan ayına kadar, Kırgız Cumhuriyeti Ceza Kanununun 172 ve 174'üncü (evlilik amacıyla bir kızın kaçırılması) maddeleri uyarınca 9 dava resmi olarak kaydedildi. 2 dava inceleniyor ve şimdiden 7 dava mahkemeye gönderildi.

Şimdi mahkemeye ulaşan dava sayılarını karşılaştıralım

Her yıl yasaların katılaştırıldığı gerçeğini göz ardı ederek, Kırgızistan istatistiklerinin halk arasında tartışıldığı ve gündeme getirildiği gerçeğini göz ardı ederek, hiçbir şeyin değişmediğini gösteriyor. Görüldüğü gibi tüm mağdurlara polise ihbar edilmesi gerektiğini anlatmamız, tüm nesillere doğru terbiye vermemiz ve onların gelişmesine yardımcı olmamız gerekiyor. Kız kaçırmak bir suçtur! İnsanlar bunu anlamazsa, kaçırılan kızların psikolojik durumları uğramaya devam edeceği kaçınılmaz bir sondur. Ve unutmamalıyız ki bu kızlar birinin kızı, ablası ve annesidir. Gelecek nesilleri eğitecek olanlar da onlar ve biz bu kızlara ve gelecek nesillere iyi bakmalıyız. Burada herkes katkıda bulunduğunu bilmesi gerekiyor!

Doğa Nefes Alsın

İnsan var olduğundan beri hep hayat mücadelesi vermiştir. İnsanın yaşamını sürdürebilmesini sağlayan en önemli unsur doğal çevredir. İçtiğimiz sudan başlayarak yediğimiz tüm yemekler, hatta yaşadığımız evler bile doğa sayesinde elde edilmektedir. Ancak tüm bu imkanlara rağmen, her yıl gelişen endüstri ve teknoloji sonucunda insanlar çevreye oldukça büyük bir zarar vermektedir. Örneğin, çevre kirliliğini daha da kötüleştiren binlerce fabrikalar, çok sayıda kullanılan eski arabalar, atılan çöpler, yakılan kalitesiz kömürler vb. şeyler vardır.

Kırgızistan'ın çevre sorunları gittikçe artıyor

Kırgızistan ülkesi, gezegenin en temiz ekolojik 200 bölgenin arasındadır. Topraklarında dünya florasının yaklaşık yüzde 2'si yetişmektedir ve fauna türlerinin yüzde 3'ünden fazlasına ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizde yeterince su rezervleri var. Ancak tüm bu varlıklara rağmen, ülkedeki çevre koruma durumu gittikçe kötüleşmektedir. Kırgızistan'da başlıca çevre sorunları olarak şunları sayabiliriz: hava kirliliği, iklim değişikliği, orman tahribatları, biyo çeşitlerin azalması vb.

Başkentteki çöp problemi hala devam ediyor

Ülkenin en büyük sorunu olan çöp alanı (diğer adıyla poligon) çevrede hem havaya hem toprağa zarar vermektedir. Bişkek'in yakınında yıllardır yanan en büyük belediye çöplüğü bulunmaktadır. Başkent'in dört bir yanından toplanan atıklar buraya getirilmektedir. Depolama alanı 40 yıldan uzun bir süre önce Sovyet dönemlerinde belirli bir miktarda çöpün getirilmesi için inşa edilmiştir. Bu çöplüğün bu kadar uzun süre için kullanılmaması gerekiyor. Ancak bugünlerde çöplüğün kapatılması yerine olması gerekenden 10 kat daha fazla çöpü barındırıyor. Çöplük gün geçtikçe daha da genişliyor her gün yanmaya ve çürümeye devam ediyor. Dolayısıyla tüm bunlar toprağın tahrip edilmesine ve hava kirliliğine sebep oluyor. Uzmanlara göre, sadece Bişkek'te her gün 1000 ton çöp toplanmakta ve bu rakam her yıl %20 oranında artmaktadır. Cumhuriyet uzmanlarının hesaplamalarına göre ise yaklaşık 16 milyon çöp daha şehirlerin ve köylerin yakınındaki yerel çöplüklerde bulunmaktadır.

İnsanoğlu bu zararı fark etmeli

Yukarıdaki grafik, maddenin ne kadar sürede yok olduğunu göstermektedir. Yani gördüğümüz gibi milyonlarca yıllar geçse bile ortadan kaybolmayan

çok tehlikeli maddeler var. Ve bu süre zarfında onlar yeryüzündeyken doğamıza inanılmaz büyük zarar veriyor. Hiç kimse neredeyse her gün kullandığımız normal pillerin çevre için bu kadar tehlikeli olduğunu düşünmüyor.

Bu nedenle çöpleri ayrıştırmak insanların var olabilmeleri için hayati bir gerekliliktir. Kaynakları sonsuza dek tüketmeyiz ve doğal alanları kirlilemeyiz. Kırgızistan'da çöp ayrıştırmanın olmaması, neredeyse tüm yerleşim yerlerinin etrafında çöplüklerin oluşmasına neden olmuştur. Metropolitan depolama alanı aslında bir çöplük olmasına rağmen bir saatli bomba gibidir. Aslında çöp insanlığın icadıdır. Doğada çöp diye bir şey yoktur. Doğanın yarattığı her şey, yeryüzündeki tüm maddeler döngüye girer ve bazı organizmaların atıkları başkaları için bir kaynak haline gelir. Milyonlarca yıldır gezegende yaşam böyle işlemektedir. Ama insan, doğal çevreye özgü olmayan polimerler, ev kimyasalları vb. gibi birçok zararlı maddeleri icat etmiştir. Bunlar doğal döngülere yerleşemezler. Bu, bazı yerlerde doğal kaynakların tükenmesine ve diğerlerinde doğal alanların kirlenmesine neden olmaktadır.

Çöplük gittikçe daha tehlikeli bir hal alıyor

Her şey havaya gidiyor: kimyasal, biyolojik ve özellikle tehlikeli atıklar. Bunlar karışık haldeyken, daha büyük bir tehlike saçar. Yıl boyunca yanan çöplük daha da tehlikeli bir durum haline geliyor. Çöpler bu şekilde yandığında bileşimi incelemek neredeyse imkansız oluyor. Havaya zehirli bir madde salınıyor. Çöplük yakınında yaşayan insanların hayat şartları ve hayati tehlikeleri göz önünde bulundurularak incelenmeli.

Günümüzdeki hava kirliliğinin en önemli sebebi insan faktörüdür

Kırgızistan'da kendi doğal gaz rezervlerinin bulunmaması, çoğu özel evlerin düşük kalorili ve yüksek kül

içeriğine sahip yerel kaynaklı katı yakıt kullanmaya zorlanmaktadır. Hava kirliliği durumunun kötüleşmesinin başlıca nedenleri, kullanılan hammaddelerin ve özellikle de yakıtın (yüksek dozlu, yüksek dereceli, düşük kalorili) kalitesinin azalmasıdır. Günümüzde insanların en çok ilgilendiren, özellikle büyük yerleşim merkezleri ve sanayi alanlarındaki hava kirliliğidir. Bu kirlilik daha çok insan faaliyetleri sonucu meydana gelmektedir.

Hava kirliliği bu yıl önceki yıllara göre daha yüksek olmuştur. Elektriğe getirilen sınırlamaları, pahalı kömürler ve gazı sebep olarak gösterebiliriz.

Yukarıdaki fotoğrafta gördüğünüz Bişkek'teki en büyük hamamların biridir. Bazı bölgelerde gaz sistemi olmadığı için, çoğunlukla kömür ile ısınmak zorundadırlar. Eğer kömür olmazsa yatacak ne varsa onu yakıyorlar.

Ekonomi hava kirliliğini de etkiledi

Özellikle 2021 yılında kömür fiyatının keskin artışı ile kışın ısınma yollarının başka türlerini kullanmak zorunda bıraktı. Mesela fotoğraftaki hamamdan çıkan dumanın bu kadar siyah ve kirliliğini buna örnek verebiliriz. Acaba bu hamamda kömür yerine neler kullanıyorlar sorusu hepimizi düşündürmelidir. Güvenli kaynaklara göre, kömürün daha az harcanması için, büyük dikiş fabrikalarından çıkan kumaşları, arta kalan malzemeleri kullanılmaktadır.

Yoksul kentsel nüfus maalesef kauçuk lastikleri, muşambaları ve hatta evin çöplerini bile evlerde ısıyı tutmak için sıklıkla kullanıyor.

Çevre ve hava kirliliği küresel sorun haline dönüştü

Eğer tüm bu sorunlara çözüm bulmaya çalışırsak, her insan kendinden başlamalıdır. Örneğin kaliteli yakıtların kullanılması ile soba ve kaloriferlerin uygun şekilde yakılması hava kirliliğini azaltacaktır. Çevre ve hava kirliliği sorunlarının ne kadar ciddi olduğunun

farkına herkes varmаса bile, bu artık dünya çapındaki küresel bir sorun halindedir. Birleşmiş Milletler'e göre tüm ölümlerin yüzde 14'ünün nedeni hava kirliliği sorunudur. Bu sorun uyuşturucu bağımlılığı, alkolizm ve sigara içiminden kaynaklanan ölümlerden daha tehlikeli ve yaygındır. Hatta bazı çalışmalara göre, COVID-19 salgınına göre hava kirliliğinden daha fazla insan hayatının kaybetmektedir. Aynı zamanda COVID-19 döneminde hava kirliliğinin tehlikeli durumu oldukça azaldığı tespit edilmiştir. Çünkü şehirdeki karantina durumunda araba kullanma neredeyse hiç olmamıştı. Dolayısıyla hava kirliliğinin ana nedenlerinin biri de insanın kendi faaliyetleri olduğu bir kez daha ispatlanmaktadır.

Çevrenin önemini kendimize hatırlatmalıyız

Bundan dolayı her gün herkes doğal çevrenin ne kadar önemli olduğunu kendine hatırlatmalıdır. Gerekirse mutlak ders olarak okullarda, üniversitelerde okutulmalıdır. İnsanın birçok anlamda doğayla ayrılmaz bir ilişkisi vardır. Eğer doğa bize, yani insanlara nefes alsın diye yeşillikler veriyorsa, biz de o nefesleri kesmek yerine onları daha da çoğaltmalıyız. Kullandığımız teknolojilerin zararsızlarını icat edelim ki, zehirli maddeler çevreyi kirlilemesin. Doğa nefes alsın ki, insanlar da hayatını yaşayabilsin.

HABER: Aydana Tınıbekova
FOTO: Aydana Tınıbekova

Şor Türklerinde bebeklerle ilgili ritüeller

Şor Türklerinde, çocuklara yönelik gelenekler ve ritüellerle doludur. Üç çocuğun annesi ve üç torununun büyükannesi olan Aleftina Maytakova, şorların daha önce yenidoğanları nasıl koruduğunu ve önemsediklerini anlattı.

- Şor Türklerinde birçok farklı ayin var. Bir bebeğin doğumunda hangi ritüeller yapılabilir?

- Şor Türkleri doğumun başlangıcından itibaren çeşitli ayinler yaparlar. Örneğin, bebek doğduktan sonra bebeğin göbek kordonu bir bezle sarılır ve kuru bir yerde saklanır. Kurutulmuş göbek kordonu, farklı desen ve düğmelerle süslenmiş «çizgili» bir torbaya yerleştirilir ve beşiğe bağlanır.

Buna ek olarak, doğumun kolay olması için 10 yaşından itibaren kızlar, öldürülen ayının rektumundan kurutulup çim kalıntılarında yapılmış bir toz içmeye zorlanırlar. Genellikle doğumları sadece komşu kadınlar yaptırırdı. Yeni doğan bebekler inek memesinden yapılmış emzikler veya inek boynuzları ile emzirildi.

- Cinsiyete göre yaklaşımda farklılıklar oluyor mu?

- Erkek çocuk doğduğunda babası ok ve yay yapar. Ok ve yay avlanmanın önemli işaretlerinden biriydi. Umay – Ene, bir çocuğa hayat veren eski bir Türk soyağacı tanrıçası. Bir kız doğduysa, genç huş ağaçları beşiğin üstündeki bir köşeye duvara asılırdı. Bu, düğünün ve dolayısıyla gelecekteki evliliğin sembolüdür. Çocuğu kötü ruhlardan uzak tutmak için beşiğine bir bıçak ya da makas yerleştirilir ve ona mutluluk getireceğini umarak bir kurşun ya da iğne dikilirdi. Şaman, niteliklerin bulunduğu tarafa çam fıstığı serpiştirdi ve yeni doğanı el altında tutmak için Tanrı Umay'a dönerek bir ritüel gerçekleştirdi.

- Şor Türkleri çocuklarına hangi kriterlere göre isim veriyor?

- Çocuğun adının verilmesi geleneğine doğum sırasında baba, anne, akraba ve hatta rastgele insanlar katılmaya devam etti. Bu durumda asıl önemli olan, çocuğun isminin baba, erkek kardeş veya büyüklerin adıyla aynı olmaması gerektiğidir.

- Şor Türkü ailelerindeki çocuklar ne zaman zaanaat öğrenmeye başlarlar?

- İşe alışmak erken başlıyor, onlar için özel ahşap oyuncaklar var: minyatür yaylar, kürek tekneleri,

Geleneksel şor kültüründe özellikle bir bebek karyolasına saygı duyulmuştur.

değnekler, küçük baltalar, tırmıklar, kavisli boyunlu atlar ve arabalar, harçlar, eğimli bezlerden yapılmış pupalar ve kumaşlar. Çocukların erken yaşlardan itibaren buna alıştıklarına ve ailelerine yardım etmeyi reddetmediklerine inanılıyordu.

Çocuğu Ayna'nın gazabından korumanın yolları

- Şor Türklerinin çoğunlukla Hristiyanlığı kabul ettiği bilinirken, antik inancın hala devam ettiğide bilinmektedir. Çocuklarınızı kötü ruhlardan koruma törenleri de aynı eski ritüeller gibi mi?

- Eski zamanlardan beri, Şorlar çocuklarını Ayna'nın kötü ruhundan koruyorlar. Bir çocuğu evcil-leştirmenin ona hastalık ve ölüm getireceğinden endişe ediyordu.

Genellikle, eğer çocuk hayatını kaybettiyse, onlara öldüğünü söylemezler. Ayna onu yedi, dediler ki:»-Sidna da çalıyordu.» Bu gibi durumlarda, Ayna'ya şu şekilde muamele edilir:» Sen tüm Noed Palaeda - Courtna'sın « - « Neden bu çocuğa saldırıyorsun, Ayna?»; «Aandra'nın çapası düştü» - « sağlıklı bir çocuğu hasta ediyorsunuz». Çocuğun doğduğu anda aynanın çadırın yakınında saklandığına inanılıyordu, bu nedenle doğum sırasında kapı açık bırakılmamıştı.

- Belki böyle zararlı bir ruhtan kaçınmanın başka yolları da var mıdır?

- Evet, bunun gibi birçok ritüel vardı. Örneğin, çadır şöminesinde sürekli olarak parlak bir ateş yakılmalı ve gündüz ve gece, çocuğun doğumundan sonraki üç gün veya bazen daha fazla gün boyunca sürekli olarak muhafaza edilmelidir. Doğum yapan kadının doğurganlıkta gecikme yaşadığı ve çocuğun doğamayacağı bir zamanda, çadırdaki kadınlar, Ayna'yı kovmak için çadırın yüksekliğinden veya kuzeyinden ateş topları atan batıl inançlara sahipti. Eğer bir çocuk boğulma, nefes darlığı veya nefes darlığı ile doğduysa, demir kazanları devirip evin yamacına yüklü bir silah asılırdı. Bununla birlikte, çocuk yaşlanıncaya kadar ebeveynleri Ayna'lara karşı her türlü hileyi yaptılar. Örneğin, bir çocuk sık sık hastalanırsa, Ayna'yı yanıltmak için çocuğun adını değiştirirlerdi.

- Bir çocuğu adlandırırken başka ritüeller de kullanılıyor mu?

- Tabii ki, özellikle yorgun bir çocuğun olduğu bir evde, çocuğun Ayna'dan kaçmak ve onu korkutmak için işiğe geldiğini, ona ahlaksız, tehlikeli bir hayvan ya da kuş gibi görünen bir isim verdiği durumlar olmuştur.

Bazen yaşlı bir kişinin adıyla bir erkek çocuğu çağrılır ve aynı yaşlılığa ulaşmasını istedilerdi. Bebeğin adı dikkatlice seçilirdi. Çocuğa, çocuklarını güvenli bir

şekilde yetiştiren bir adamın adı verilirdi. Yenidoğan siyah bir beze sarılmamıştı çünkü Siyah rengin Ayna'yı baştan çıkardığına inanılıyordu. Çocuğun Ayna'ya yaklaşmasına izin vermemek için her zaman beyaz kıyafetler kullanılırdı. Ve burada, Churp'un uzun ömürlü olması için, yaşlı insanların kıyafetlerinden beyaz kralın yaşına kadar Çad Beyazın'dan rituel sagılar yapılırdı. Çocuğun uyandırılmayacağına inanılıyordu, aksi takdirde uyuyan ruh korkacak ve bir daha içeri giremeyecekti. Bu gibi durumlarda çocuk bilincini kaybedebilir ve hatta ölebilirdi. Pagic'e (beşiklere) ardıç diktiler, böylece ona başiboş Ayna'nın yaklaşmasına izin verilmezdi.

- Bebek karyolası nedir, neyden yapılır, bebek büyüdükten sonra beşiğe ne yapıyorlardı?

- Çocuğun doğumundan hemen sonra büyük-baba beyaz huş ağacından beşik yapar. Tuz bataklıklarında beşiği asla evde bırakmazlar ve sonra çocuğa vermezlerdi. Çocuk öldüyse, Ayna bebek karyolasında olabilir, bu nedenle yorgun bir çocuğun vücuduna sahip bir beşik genellikle evlerden uzakta taygaya asılır. Ölü bir çocuk beyaz bir dokuya gömülür. Yorgun bir çocuğun beşiği, çocuğun mezar yerindeki bir ağaca asılır. Çocuğunu kaybeden aile çoğu durumda Ayna'yı yanıltmak için başka bir yere taşınır. İçinde çocuk sahibi olan aileler ya beşiği akrabalarına verirler ya da ormana götürürler ve bir ağaca asarlar. Beşik ile ilgili hiçbir şey ateşe atılmayacaktır, çünkü orada bu ailenin oğullarının ve kızlarının torunları olmayacaktır. Bir anne çocuğunu mümkün olan her şekilde Ayna'dan korumaya çalışır. Ona yalan söylediğinde bile, Tanrı'ya, «Aman Tanrım, Palam'ı korusun» - «Aman Tanrım, oğlumu korusun», «köstebeğini kaybetme» - «gözyaşı dökmeyin» diye yalvarır. Aynı zamanda Ayna'ya da hitap ediyor: «palamni chig - Bernese-duinan-Zulzin'in köstebeği» - «bebeğimi yemek isteyen Ayna'nın iki gözü kurumuş olsun». Ancak sözlerin gücüne güvenmek yerine, anne Ayna'dan korunmak için beşiğin üzerine ayı pençesini veya «apshak maudmaaga» pençesini asar.

- Bebeği korumanın başka yolları var mı?

- Evet, var. Örneğin, sincapların alt çenesi, tavşanın derisi veya «beyaz diş» olarak bilinen bir kauri kabuğu beşiğe eklenir. Bu kauri kabukları beşiğin başlığına dikilir. Küçük çocukların boynuna bir tılsım olarak da «kritik tiji» adı verilen geyik dişleri takılır. Evin tavanına bir kuşun köprücük kemiği ya da çocuğun iyi bir gece uykusu çekebilmesi için siyah kuşaklı bir kaz üzerine bir rüzgar yatağı asılır. Ancak çoğu zaman, çocuğun yatağına ya da yanına bir tılsım olarak, evin ya da çadırların duvarına küçük bir ok ve yayı asılır ve onu Ayna'dan korumasını umuyorlardı. Bazı yerlerde, beşikteki kızların başının altına bir dart koydular, yay koymadılar, ancak beyaz deri veya kenevir beziyle sardılar. Çocukları korumak için bir ok ve yay yerleştirilir. Bu ritüel, Sibirya'nın diğer Türk halkları arasında da yaygındır. Böylece Teleutların ve Altaylıların beşiklerinde küçük bir ok ve yay vardı. Bugüne kadar Teleutlarda beşiği büyük bir yayla bağlama geleneği korunmuştur. Altaylılarda, çadırdaki oyuncak yaylar yerine sıradan bir yay ve oklar asıldı. Kachinas ayrıca bebek karyolasına bir okla küçük bir metal yay taktıkları bir ritüeli de takip eder. Ongo'da, çocuğun tutan ruhları tasvir eden muskalarda küçük yaylar ve oklar kullanılırdı. Doğum sırasında yay ve oklar da yakutlara asılırdı.

Nursultan Attokurov seyahat fotoğrafçısı: Kırgızistan hakkında bir blog oluşturarak dünyaca tanınmasını istiyorum

Instagram'a baktığımızda, Kırgızistan'ın güzelliğini yansıtan fotoğrafları sıklıkla görüyoruz. Onları kimin çektiği sorusu muhtemelen aklınızda en az bir kez ortaya çıkmıştır. Kırgızistan'ın güzelliğini yakalayan travel- fotoğrafçılardan da biri olan Nursultan Attokurov'dur. Manas gazetesi muhaberi de Nursultan bey ile görüştü ve konuştu.

Merhaba! Önce bize kendinizden bahsedebilir misiniz?

- Ben Oş bölgesinin Kara-Kulca ken-tinin Karagatti bölgesinde doğdum. Bizden öte Çin sınırına doğru ilerliyorsunuz. Orada 4 yaşına kadar yaşadım, sonra ailemle Bişkek'e taşındık. Bişkek'te liseden mezun oldum ondan sonra Kırgızistan Devlet Üniversite-si'nden mezun oldum. Mesleğim arkeolog etnografist. Bu yüzden yerin isimleriyle çok ilgileniyorum.

Seyahat fotoğrafçısı kimdir?

- Daha önce Kırgızistan'ı yurtdışında sergilemek için fuarlara veya forumlara katılmak gerekiyordu. Şu anda sosyal medyada, örneğin Instagram'da görme fırsatı var. Kırgızistan'da dört mevsim de var. Kış veya yaz hakim değildir. Kış, sonbahar, yaz, ilkbahar her biri vardır. Kırgızistan'ın yüzde 90'ının dağ olduğunu kaydedelim. Kırgızistan dağlık bir ülkedir ve maalesef bilimiz okuldaki coğrafya bilgisiyle sınırlıdır. Sosyal medya aracılığıyla fotoğraflanabilirler ve daha sonra yurtdışına dağıtılabilirler. Bu, seyahat fotoğrafçısının olanaklarından biridir.

Yani asıl amacınız Kırgızistan'ı diğer ülkelerle tanıştırmak mı?

- Evet, çünkü Kırgızistan'ın güzelliğinden bahsederken ve buraların harika bir yer olduğunu söylerken, yer isimlerini doğru bilmiyoruz. Fotoğraf çekip işi birkaçadan onları nerede olduğunu, hangi yükseklikte ve yılın hangi mevsiminde oraya gitmenin daha uygun olduğu hakkında bilgileri açıklayarak bloguma yazmaya çalışıyorum.

Örneğin, Aygül çiçeği sadece Mayıs'ın başlarında çiçek açar. Aygül çiçeği 'Aygül Tash' dağında büyüyor. 'Aksay-Arpa'yı sadece yaz aylarında ziyaret etmek gerekiyor, kışın ziyaret etmeye gerek yoktur. Bu nedenle yerleri ayrıntılı olarak incelemeliyiz. Bu hedefi biz bir görev olarak kabul ettik. Kırgızistan'da böyle bir şey yoktur, ancak tüm dünyada uygulanmaktadır. İnsanlara Seyahat fotoğrafçısı, fotoğraf

blogcusu ve video blogcusu tarafından yapılan içeriği dağıtıyoruz.

Ben seyahat ettiğimde yerli halktan bilgi alıyorum. Çünkü internetteki yerlerin adlandırılmalarının neren alıyor? Elbette ki yerlilerden alıyor. Örneğin, Narın bölgesindeki Son-Köle giden yolu 'Тридцать три попугая-Tridtsat tri popugaya' diyorlar. Onun gerçek adı 'Teskey-Torku'. Neden öyle diyorlar? Türkçe'ye çevirince '33 papağan' anlamına gelir. O yol 32 viraja sahip olduğu için böyle adlandırıldı. Günümüzde benim hoşuma gitmeyen şeylerden biri de yer adlandırılmalarının yanlış yazılmasıdır.

Seyahat fotoğrafçılığın kişisel olarak sizin için anlamı nedir?

- Kolayca anlatamam. Bu hobi benim hayatımdır. Seyahat fotoğrafçılığı olmadan hayatımın eksik olduğunu düşünüyorum. Kırgızistan'da doğup büyüdüğüm ve dağlarla ilgilendiğim için çok

minnettarım. Çünkü bir yıl Rusya'ya gittim, 3 ay boyunca Almanya'da okudum, yakın zamanda Özbekistan'a gittim. Nerede olursam olsun, gözlerim dağları bulmaya devam ediyor. Orada bizimki kadar büyük dağlar yok. Ayrıca, benim için fotoğraf ve dağlar olmazsa olmazdır. Fotoğraf makinesi olmadan dağa çıkamıyorum, fotoğraf makinesi olunca dağlara gitmeyi oturamam.

Bu alana nasıl geldiniz?

- Sıradan bir insan gibi ofiste çalışıyordum. İşim stresliydi. Bu nedenle Ocak 2019'da bir arkadaşımın bir dağ gezisine çıktım. Bir şirketle gittik. Rehberler ve organizatörler, insanlarla mizahla iletişim kurduğumu, iyi yürüyebildiğimi fark ettiler. 6 ay sonra aynı şirketle dağlara çıktım. Konuştuğumuzda bana şöyle dediler: "O çocukmuş!". Sonra: "Nursultan, bize turist rehberi olarak girecek misiniz?", diye sordular. Ben de kabul ettim. Yani 2019, rehber olarak çalıştığım yıldır. Çoğu durumda amacım çalışmak yerine yeni yerler görmektir. İnsanlar telefonlarında fotoğraf çekmek için bir yere gittiklerinde ilgimi çekti. "Bu hangi yerler? Bu yerlere ne zaman gidecektim?". Bir yıl boyunca rehber olarak çalıştım. O süre içinde ben fotoğrafları telefonla çektim. Ziyaret ettiğim yerler hakkında bilgilendirici bir yazı yazma amacım vardı. Neden bu şekilde adlandırılıyor ve hangi yıllarda kuruldu? Yerlilere sordum ve internette yazdım. 2020'de Tinçtik Mukambetov'la dağlara doğru kendimiz yol almaya başladık. Karantina ilan edildikten sonra evde oturduk. Daha sonra kısıtlamalar kaldırıldıktan sonra, her hafta dağa tırmanma fırsatları ortaya çıkmaya başladı. Bazen dağlara iki ya da üç güne gidiyordum. 2020'de Naryna'da çok seyahat ettik. Böylece 2020'de üç bölgeye seyahat etme fırsatımız oldu. Bunlar Çüy, Narın ve Issyk-Göl bölgeleridir.

Yanılmıyorsam, "Alyoshka'nın evi" resminiz aynı yıl çekildi. Yerçekimi, tarihi

hakkında daha fazla bilgi verebilir misiniz?

- Haziran 2020'de Narın bölgesinin At-Başı bölgesinde, Çin sınırındaki Kok-Kiya'yı ziyaret ettik. Bu resmi tam orada çektim. Altta ön tarafta ve sonunda bir tane olmak üzere iki turist rehberi vardı. Ben sonunda yürüyordum. Yavaş yavaş kalabalığın hızına ayak uyduruyordum ve evi orada yakaladım. O sırada fotoğraf makinesine foto rapor olarak çektim. Bu fotoğraf daha sonra "Alyoshka'nın Evi" olarak adlandırılmaya başlandı. Bu fotoğraf, bugün kurulan mesleğim için büyük bir motivasyondur. Bu hikayeden sonra ben 'belki bu alanda kendimi göreceğimi düşündüm. Bu fotoğraf, Instagram'da çok beğeni topladı, başkalarıyla da paylaşılar çoktu. Görüntü performansı çok yüksekti. Ben beklemiyordum böyle bir tepkiyi. Çünkü sadece 1000 takipçim vardı. Avrupa'dan, Kore, Norveç, İsviçre, Amerika'daki Kırgız grupları benim resmimi paylaştılar. Onu ben sadece Instagram'a yükledim ve sonra kedisini Facebook'ta yayıldı. Onun dışında birçok medya portalında yayınlandı.

Bu fotoğrafı çekmek hayatınızı başka bir yöne yönlendirmiş?

Evet. Bu deneyim beni düşünmeye itti. Bu yüzden insanlara eylemlerimi sevdiğini söyledim. O zamandan beri bu işi ciddiye almaya başladım. 2020 yılının sonuna doğru Kırgız Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Odası'ndan yazmaya başladım. 2021 sergisine 8 fotoğrafımı 'Expo-2021'ye götürdüler. 2021 yılının Şubat ayı sonlarında ve Mart ayının başında yaklaşık bir hafta boyunca "Güzel Kırgızistan" sergisini düzenledim. Bazı fotoğraflar Kırgızistan'a benzemiyordu, "bu gerçekten Kırgızistan mı?"- dediler. Asıl amacım, dağların, göllerin, yerlerin isimlerini sergiyle halka ulaştırmak ve bu yerleri göstermekti. Çoğu fotoğraf Kırgızistan'ın ulaşılması zor bölgelerinde çe-

HABER: Cıldız Amandıkova
FOTO: Nursultan Attokurov

kildi, bunlar bir günlük değil, 3-5 günlük gezilerde çekilen fotoğraflardı. Yağmurda, karda, bataklıklarda, yanımızda 40-45 kiloluk sırt çantaları taşıyorduk. Bu fotoğraflar sadece fotoğraflar değil. Bunlar ruhla ve büyük zorluklarla uğraştığımız fotoğraflar. Değer veren insanlar takdir eder. Mart ayında 'Calal Abad Destination' bizi Calal-Abad'a davet etti. Bu sırada fotoğrafçılar ve kameramanlara Calal Abad'a gittik. Biz çekecek olan yurtdışından gelen turistleri davet etmek için kullanılacak fotoğraflardı. 2021 yılında 5 bölgeyi ziyaret ettik, sadece Talas ve Batken'e gitmek için yeterli zaman olmadı. Mayıs ayından Eylül ayına kadar Bişkek'te durmadık. 5 ayda Bişkek'te zamanın sadece% 10'unu geçirdik. Bu yüzden 2021 yılı kariyerimizin en büyük başarılarından biriydi.

İş ve seyahat fotoğrafçılığını nasıl birlikte yürütüyorsunuz?

- İşimi istediğim anda yapma imkanım var. Bu işi arkadaşım ile ikimiz başladık. Bu yüzden zamanımı istediğim gibi ayarlama fırsatım var. 2021'de seyahat ederken işimde çalışma isteğim kayboldu. Bu yüzden ben de biraz tatile çıktım. Bir aydan fazla bir süredir evde tatil deyken yatıyordum. Boş zamanlarımda gerilemeye başladığımı düşündüm, bu yüzden işe geri döndüm.

Çekim öncesi hazırlıklar nasıl gidiyor?

- Çekimden önce online keşif yapıyoruz. Örneğin, Kegeti'ye ya da Ala Arça'ya gidiyorsak, kış mevsiminde kar gece yağsa ondan sonra güneş çıkacak mı internete bakıyoruz. Çıkacaksa sabah saat 8'de orada olmak için sabah saat 6'da şehirden ayrılmamız gerekir. Saat de önemlidir, hangi saatte çekim daha iyi olur? Saat 6'da çekilen kare iyiye, saat gece 2 veya 3'te çıkacağız. Uzak yerlere saat gece 11 veya 1'de ayrılıyoruz.

Çektiğiniz fotoğraflardan hangisini en çok hatırladınız?

- Arkadaşlarım şaka olarak 'Kırgızistan'ın en iyi manzara fotoğrafçısı' diyorlardı. Ama düşünürseniz, en iyi hangi fotoğrafı çektim? En etkili fotoğrafçıların bile 4-5 ünlü fotoğrafı olabilir. Bu arada benim üç fotoğrafım var 'Alyoshka'nın evi', 'Balıkçı'da çekilen

bulutlar' ve 'Kırçın'daki koyunlar' var. Koyunları sonbaharda Kırçın'da çektim.

Seyahata gittiğinizde ilginç hikayeyi anlatacak mısınız?

- Her yolculuğumuz benzersizdir, her biri hatırlanır. Örneğin, 2020'de Ala-Kölü'nü ziyaret ettik. Benim üzerimde 40-45 kilolu bir sırt çantasıydı. Zirveye çıktık ve dört gün içinde 37 kilometreyi geçtik. Yağmurda, kar altında, dolu altında kaldık. Suyu geçtik ve tamamen ıslandık. Çok yorulduk. O gibi hikayeler çoktu.

Gelecekteki planlarınız nelerdir?

- Bu yıl büyük bir hedef belirledik. İki zirveye çıkmaya çalışıyoruz. Avrupa'daki zirvesi Elbrus, ikincisi ise Lenin'in zirvesidir. Bu zirvelere tırmanmak için, fiziksel hazırlık olarak haftada en az 2 kez dağlara tırmanmamız gerekiyor. Örneğin, Bişkek 800 metre yükseklikte, Lenin'in zirvesi 7134 metre yüksekliktedir. Eğer bir kişi oraya hazırlıksız giderse, yukarı çıkıp inmeli ve sonra tekrar inmeli ve o yerdeki atmosferik basınca alışmalıdır. Dağlara çıkıp tekrar dört gün aşağı inmeli ve beş gün boyunca tekrar dışarı çıkmalıyız. Hazırlıksız bir çıkış, kan basıncında artışa, baş ağrısına, gözlerde kızarıklığa, burun kanamasına, mide bulantısına ve iştah kaybına neden olabilir.

Gelecek 10 yılda kendinizi nasıl görüyorsunuz?

10 yıl içinde, Asya'da olmasa da, sürdürülebilir bir şirket olarak, yalnızca Kırgızistan'da değil, tüm dünyada gerçek emeği için tanınacak evli bir adam olarak, dünyada başarıya ulaştığımı ve dünyada tanınacağımı umuyorum. Karımı kendi hobi alanımdan bulmak istiyorum. Çünkü beni anlayan biriyle evlenmezsem, daha sonra benim için hayat zor olacak.

Gençlere neler söylemek istersiniz?

Bir şeye başladığınızda çok düşünmeden iş yapın. Bir şeyler ters gittiğinde, başladığımızda, deneyimim oldu, devam etmeliyiz, bu bana göre değil demememiz gerekir. Ben bile başlangıçta fotoğrafçı olacağımı düşünmedim. Benim hedefim sadece, bir blog açarak Kırgızistan'ı dünyaya tanıtmaktır. Korkusuzca hareket etmenizi, bu eylemin faydalarından yararlanmanızı ve her şeyi daha iyi yapmaya çalışmanızı öneririm. Adımlar atmaya devam ederseniz yollar açılır. Ayrıca öğrencilere bu tür tavsiyelerde bulunmak istiyorum. Çünkü öğrenciler mezun olduklarında hangi pozisyonda çalışacaklarını bilmiyorlar. Çok fazla iş var ama aramıyorlar. Sizi bir plan üzerinde çalışmaya çağırıyorum.

"Kırçın'daki koyunlar"

«Bilinçli tüketimin en büyük faydası, kişinin minimum içerikle mutlu yaşamasıdır»

Doç.Dr. Nurzat Totubaeva

İnsan, günlük yaşamında içinde yaşadığı çevrede mevcut olan tüm imkânları kullanır. Ancak aynı zamanda herkes bilinçli olarak kullanma sorumluluğunu hissetmez. Çevreyi minimum etkilemekle gelişimi nasıl en üst düzeye çıkarabiliriz? Neden bilinçli tüketime geçmeliyiz? Bu sorular çerçevesinde Kırgızistan-Türkiye «Manas» Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekan Vekili, Doç.Dr. Nurzat Totubaeva ile sohbet ettik.

Yiciler hazırlanan organik maddeyi mineralize eder. Minerallerden bitkiler için besinlerdir. Bu nedenle döngü devam eder. Biz tüketimimizin doğrusal bir tüketim olduğunu söyleyebiliriz. Bir şey üretilip onu kullanıyoruz. Paketi alalım, naylon poşeti bir eşyayı dükkandan eve getirinceye kadar en fazla üç saat kullanırız ve eve geldiğimizde o naylon poşet çöpe atılacaktır. Çöpler böyle birikir. Üretimden atığa aynı süreç devam ediyor. Birçok çevre sorunu bundan kaynaklanmaktadır. Şu anda "çöpten gelir elde etme" projeleri oluşturuluyor. Bu kavram farklı ülkelerde farklı şekilde uygulanmaktadır. Ancak, maalesef tüm ülkede aynı düzeyde değil.

- Bilinçli tüketimin yararları ve alaka düzeyi hakkında bilgi verir misiniz?

- Bir ailede 3, 4 veya en fazla 10 çocuk olsa bile 200 m2 ev yeterlidir. Bize ne dersin? 500-600 m2'lik evler yapıyoruz, geçerse 90 m2'de yaşıyoruz. Dolayısıyla bu bilinçli bir kullanım değil, aynı zamanda ekonomik olmayan bir arazi kullanımıdır. Nüfus arttıkça ekilebilir araziler yerine yeni yerleşimler yaratıyoruz. Kendi gıda güvenliğimizden kendimizi mahrum bırakıyoruz. Ekilebilir araziler, meralar, ormanlar, yeşil alanlar azalmaktadır. Sonuçta hepimiz büyük, lüks bir ev inşa etmek ve pahalı bir araba kullanmak istiyoruz. Ancak, gerçeğe gelince bizim buna çok ihtiyacımız yok. Bir şey ne kadar büyükse, israf ve masraflar o kadar büyük olur ve bunlara o kadar çok para harcanır. Kendi boş arzularımızın kölesiyiz. Manas'ın yedi öğüdünde belirtildiği gibi doğayla tatlı bir ilişki içinde olmalıyız. Bu nedenle psikolojik sorunlarla da karşılaşılıyor örneğin çocuklarımız kimseyle konuşmaz diye sitem ediyoruz.

Yere biz "Toprak Ana" diyoruz, doğa bizim annemizdir ve annemizden ne kadar uzaklaşırsak onu bilincimizle o kadar algılayamaz ve anlayamayız. Neyi çiğnediğimizi ve hangi kanuna uymadığımızı bile fark edemeyiz. İnsanlar biyolojik bedenlerdir ve çok az ihtiyacımız vardır. Ancak biz doğadan uzaklaştık. Bilinçli tüketimin en büyük faydası, kişinin minimum içerikle mutlu yaşamasıdır. Bilinçli tüketim sadece bir çevre sorunu değil, aynı zamanda ekonomik ve daha birçok alana etki eden sorundur. İnsan doğanın çocuğu olduğu için ekonomiyi yeşil ekonomi yapmaya çalışmamıza rağmen uzun yıllardır uzak kaldığımız için geri dönmek bugün zor olmaktadır.

Kırgız halkı doğası gereği doğaya yakındır. 'Ekmeği atma, Bir su kaynağı görürsen yüzünü aç', «Oranı kirletme, geri dönersin» gibi sözler ile yetiştirildik. «adımınızdan ot çıkmıyorsa kötüye işaretir», «Su için de cevap verilir», Issık-Gölün kutsallığına tapan bir halkız, bunların hepsi genlerimizde var. Ortaya koymak ve bir model oluşturmak bizim için bir alışkanlık olurdu.

- Bilinçli tüketimi bir yaşam biçimi olarak günlük hayatımıza getirebilir miyiz? Şansımız var mı?

• Evet, getirebiliriz. Fark ettiyseniz ekmek her yerde yattırıyor, çöpe atılıyor, çocuklarımıza kötü örnek oluyoruz. Çocuklarımızı yetiştirirken dikkat etmemiz gerekiyor. Eskiden ekmek parçası yere düştüğünde azarlanırdık. Çok fazla satın almayın. Suyu kötüye kullanmasak, dinlendiğimiz veya oturduğumuz yeri temizlese, arkamızda çöp bırakmasak ve çocuklara bunu günlük hayatımızda öğretsek daha iyi olur. Plastik poşet yerine eko poşet kullanılmaya başlandı. Her birimiz buna gitmeli, çocuklara öğretmeliyiz. «Yarın bıraktığım yerde çimler büyümeli» gibi içsel bir ilke olmalı. Doğayla tatlı bir ilişkimiz olmalı. Atalarımız doğası gereği doğaya yakın insanlardı. «Ekmeği atma, kötülük gelir!», «Bir su kaynağı görürsen gözünü aç», «Yaylanı kirletme, geri dönersin», «Sırtınızda çim çıkmıyorsa kötüye işaretir», «Sunun da cevabı olur». gibi sözler ile yetiştik Bu nedenle her insan doğaya duyarlı olmalı ve onu yok etmeden gelecek nesillere aktarmayı görev kabul etmelidir.

- Nasıl başlamalıyız? Sizin kişisel görüşünüz nedir?

• Her şeyden önce kendimizi eğitirsek, davranışlarımızı düzeltirsek, kullandığımızı gerekli olup olmadığını bilerek kullanırsak, boş gururu bırakırsak, insanlarla düzgün bir ilişki kurarsak, bizim davranışlarımızı dikkate alan, izleyen ve uygulayan gelecek nesil yetişir. Bir neslin devrimini yapmak ve başka bir imaja geçişi kabul etmek ve gençliği eğitmek için ilerlemek zorundayız. Kendimizden başlamak gereklidir. Çocuklar çok hassastır. Biraz yön gösterirlerse anlayacaklardır. Davranışlarımızla doğru yolu gösteriyor muyuz? Günlük hayatımızda her şeyi idareli kullanırsak, insanlara, topluma ve çevreye nasıl fayda sağlayacağımıza dair hedeflerimiz olmalıdır. Kırgızca'da güzel bir söz vardır: «Sen tavrını düzeltmedikçe hayat düzelmez». Çevre sorumluları hafta sonları dışarı çıksalar, çöpleri temizleseler, denizlerden ve okyanuslardan tonlarca plastiği kaldırsalar da, çevreye bilinçli bir yaklaşım göstermedikçe, çevreye tekrar çöp birikecektir.

“

Tutumlu kullanım, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil ekonomi hakkında sıkça konuşulmasına rağmen, bu «moda kelimelerin» arkasında ne olduğunu ve bunlara nasıl ulaşılacağını bilmiyoruz. Herkes tutumlu kullanım sorumluluğunu üstlenmeden bilinçli tüketimi bir yaşam tarzı haline getiremez.
Nurzat Totubaeva

HABER: Begimay ARSTANBEK KIZI
FOTO: Nurzat Totubaeva

- Çevreye bilinçli yaklaşım nedir sizce?

• Çevreye duyarlı olmak, sadece insan tüketimi için gerekli olanı kullanmaktır. Örneğin, bir kişinin yaklaşık iki litre suya veya 500 gram ete ihtiyacı varsa, bundan fazlasını kullanmaması gerek. Ancak bugün ne yapıyoruz? Biyolojik ihtiyaçlarımızdan fazlasını tüketiyoruz. Aslında sadece ihtiyacımız olanı satın almalıyız ve ihtiyacımız olanı fazlasıyla değil ihtiyaç çerçevesinde kullanmalıyız. Öyle yaptığımızda ancak birçok çevre sorununu çözebiliriz. Çevre sorunları neden ortaya çıktı? Sonuçta, arzularımızın kölesi olduk. Örneğin bir mağazaya girerseniz küçük bir çorap bile askısıyla satılıyor. Eve getirildiğinde bu askı iki dakika kullanılmadan çöp olarak atılıyor. Geri dönüştürülemeyen atık atıktır, buna ihtiyacımız yok. Başka bir örnek vermek gerekirse, bir İsviçre saatinin ambalajını gördüm: bir kutunun içinde büyük bir çanta, sonra bir çanta, sonra başka bir küçük kutu ve sonra saat. Dışarısında içine koyulan ve sarılanları değil sadece saati kullanıyoruz, gerisi çöp. Nobel Ödülü sahibi Niels Bohr'un dediği gibi, «Bir insan bir atom patlamasından ölmez, sadece kendi atıklarında boğulur.» Diğer bir deyişle, ihtiyacımız olanı almazsak çok büyük çevre sorunlarıyla karşı karşıya kalırız.

- Çevre sorununa ne sebep olur?

• Ekolojide durum böyledir: önce bir madde yaratılır. Bu madde belirli bir işlevi yerine getirir ve sonra madde ölür. İndirgeyiciler, onu orijinal maddeye geri ayırmak için çalışır. Böyle bir zincirde çöp asla oluşmaz. Remineralize olurlar. Örneğin bir bitki güneşin enerjisini kullanır ve topraktaki minerallerle beslenir ve kendi vücudunu oluşturur. Bu şekilde, tüketiciler tarafından gıda olarak yenen birincil ürünler oluşur (diğer popülasyonların organizmalarını yiyen canlı organizmalar). Güneş enerjisinin sadece %10'u zincirden aşağı iner, örneğin hayvanlara. Bir ineğin ot yediğini varsayalım. Büyür, insanlar tarafından yenir ve böylece güneşin enerjisi olur. Daha sonra organik gövde oluşur ve ölüp toprağa geri düştüğünde, ayrıştırıcı indirgeyiciler onu parçalara ayırır. İndirge-

Kendi geleceğini programla

"Her zaman kendime meydan okuyorum. Ne kadar karmaşık olursa olsun fikirlerimi uygulamayı seviyorum."

29 yaşındaki Esen Niyazov, Amerika Birleşik Devletleri'nde IT alanında 10 sene çalışmış ve bugün Kırgızistan'a geri dönmüştür. Şu anda Bişkek ve Moskova'da kendi IT okulunu açarak insanlara programlama dillerini ve İngilizceyi öğretiyor. Niyazov hayat yolculuğunu ve IT okulu ile ilgili düşüncelerini atkardı.

Amerika'ya nasıl gittiniz, başlangıçta ne yaptınız, bize anlatır mısınız?

Lisansta öğrenciyken Amerika'ya gittim, orda IT alanında okudum ve çalıştım. 2017'den 2020'ye kadar, Chicago'daki "Cybertek" IT eğitim ve istihdam şirketinin başkanıydım. Orada çalışırken yaklaşık 600 Kırgız'a programlama dilini öğrettik ve onlara iş bulduk. Şimdilik 1,5 yıldır Kırgızistan'da yaşıyorum. Yaklaşık 10 yıldır Amerika'da yaşadığımda benim bir hayalim oluştu, o Kırgızistan'daki gençleri IT alanına çekmek istedim.

IT şirketiniz ile ilgili neler söylemek istersiniz?

Önceden söylediğim hayalim, şimdilik gerçekleştiği için çok mutluyum. Şirketimizin adı "Peaksoft". Şimdi Bişkek'teki eğitim merkezimizde yaklaşık 150, Moskova'da yaklaşık 50 öğrencimiz var. Biz öğrencilerimizi üç gruba ayırıyoruz. Birincisi Bişkek'te, ikincisi Moskova'da ve üçüncüsü farklı ülkelerden online eğitim alıyor, örneğin Afrika'dan bile öğrencilerimiz var.

IT merkezimizde 9 ay eğitim alıyorlar. Bu zamanı üç bölümde ele alacağız. Yani birinci, ikinci ve üçüncü sınıf gibi okutulmaktadır. İlk sınıftakiler programlama dili hakkında genel bir bilgi alıyorlar, ikinci sınıfta o genel bilgilere ek araçları, teknolojiler hakkında daha gelişmiş bir versiyonu öğretiyoruz ve son sınıfta eğitim yok, sadece pratik yapıyor.

IT insanlar için...?

Fark ettiğim şey, gençlerin çoğunun ülkenin farklı bölgelerinde ya da şehirlerinde yaşasın, IT ile daha fazla ilgilenmesidir. Bu nedenle, bir yerde otururken, İngiliz dilini öğrenirken ve aynı zamanda bir programlama dilini öğrenirken, bizim pazarımızı tüm dünyaya genişleyecek diye düşünüyorum. Beni şaşırtan durum, «Programlama dilini öğrenerek IT uzmanı olmak istiyorum» diye eğitim merkezimize gelenlerin farklı yaşlarda olmasıdır. Okul çocuklarından emeklilere kadar okumaya geliyorlar. Emekli insanlar hep yeni meslekleri öğrenmeyi ve hiçbir zaman geç kalmayacağını inancıyla gelirler. Çünkü IT, her koşulda kesintisiz çalışan bir alandır. Başka ülkelerin ekonomisine bağımlı kalmamalı, fırsat olan sektörlerde akmalıyız. Özellikle İngilizce konuşulan IT merkezinin artması gerektiğini söyleyebilirim, çünkü İngilizce sadece bir Amerika'ya bağlı dil değil, bir dünya dilidir.

IT geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Gelecekte IT, göçü azaltan, kendi yetenekleri ve bilgisi ile para kazandıran bir sektör olacağına inanıyorum. Son yıllarda bu alanda çalışan yurtdışındaki vatandaşlarımızın sayısı da arttı. Bizim vatandaşlarımızın Google ve Microsoft gibi büyük şirketlerde çalışsalar, ya da kendi şirketlerini açıp dünya çapındaki şirketlerle rekabet etseler, biz lider ülkeler arasında oluruz diye inanıyorum.

KTMÜ Cengiz Aytmatov Kampüsü'nde Yaşam

📍 *Kanşay Akmatalieva*

📍 *Asman Ulanbekov*

📍 *Azamat Mamatali uulu*

• **KTMÜ adına sahipleri**

Rektör Prof. Dr.

Alpaslan Ceylan

Rektör Vekili Prof. Dr.

Asilbek Kulmırzayev

• **Genel Yayın Yönetmeni**

Prof. Dr. Mehmet Sezai

Türk

• **Yayın Koordinatörü**

Öğr. Gör. Dr. Gülzada

Stanaliyeva

• **Danışma Kurulu**

Doç. Dr. Erdoğan Akman

Doç. Dr. Gökçe Yoğurtçu

Doç. Dr. Niyazi Ayhan

Öğr. Gör. Dr. Bakt

Orunbekov

• **Editör**

Öğr. Gör. Dr. Topçugül

Narmamatova

Arş. Gör. Zeki Okyay

• **Editör Yardımcıları**

Güldana Nurmuhammad

Kızı

Mehrafruz Nabieva

• **Çeviri**

Altunay Nurdinova

• **Gazete Tasarımı**

Ravşan Abdullaev

Jamol Abdurahmanov

• **Muhabirler**

Aydana Musaliyeva

Aygerim Zamirbekova

Cakşılık Zamirbekov

Esenbol Nurbek Uulu

Ayzirek Abdıkali Kız

Meerim Kabilova

Rayaana Mamedova

Albina Aybek Kızı

Aynur Abitova

Gülzada Zamirbekova

• **Yazışma Bilgileri**

KTMÜ Cengiz Aytmatov

Kampüsü İletişim

Fakültesi, Bişkek Tel +996

(312) 492756/1164